

PROVIANTSKRIVERGÅRDEN BERGMANNSGATA 25, RØROS

Fargeundersøkelse av tidligere kammers og dagligstue i 1. etasje

Hulda Blix

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Proviantskrivergården Bergmannsgata 25, Røros Fargeundersøkelse av tidligere kammers og dagligstue i 1. etasje	Rapporttype/nummer NIKU Rapport 170	Publiseringsdato [Publiseringsdato]
	Prosjektnummer 1022489	Sider 55
	Avdeling Konservering	Tilgjengelighet Åpen
Forfatter(e) Hulda Blix	ISSN 2703-7797 ISBN 978-82-8101-317-9	Oppdragstidspunkt / periode utført November 2022
Forsidebilde Lagvis avdekking på veggpanel i kammers. Foto: NIKU, 2022.		

Prosjektleder Hulda Blix
Prosjektmedarbeider(e)
Kvalitetssikrer Kjersti Marie Ellewsen

Oppdragsgiver / finansiert av Røros kommune v/ byantikvar Magnus Borgos

Sammendrag Eierne av Proviantskrivergården planlegger malerarbeid i to av rommene i våningshuset. Rommene er tidligere kammers og dagligstue i sørvestre del av 1. etasje. NIKU har i den forbindelse blitt bedt om å gjøre en fargeundersøkelse. Formålet var å kartlegge og dokumentere tidligere farger og materialer i rommene. I kammerset er periode 1 antatt å være fra bygningens oppføring på 1790-tallet. Rommet hadde gulmalte vegger, marmorert brystning og blåsort belistning. Døra var blågrønn. Alle fargene var malt med linoljemaling. På tidlig 1800-tall ble brystningen og døra malt i lyse nyanser, med grønn belistning. Veggflatene ble beholdt gule. Alle fargene var malt med linoljemaling. Videre følger perioder med malt, høy fotlist på hvit brystning og gul veggfarge. I senere perioder fjernes brystningslist og røde veggfarger males helt ned til fotlista. De senere årene har rommet vært malt hvitt. Kartleggingen gir grunnlag for antikvarisk tilbakeføring av rommets farge- og materialbruk i de tidligste periodene. I dagligstuen er periode 1 antatt å være fra tidlig 1800-tall. Undersøkelsen har vist at rommet har hatt en annen utforming enn hva vi ser i dag, med malt veggtrekk over rappet vegg. Fotlistene og dørgeriktene sto ikke i rommet. Denne utformingen kom på tidlig 1800-tall. Dette er basert på branntakster, stilhistorisk datering av listprofiler og funn i rommet. Rommet var da tapetsert med mønstret papirtapet. Dør og fotlist var malt med lys rosa linoljemaling. Tapetet males senere med linoljemaling, før veggene kles med plater. Undersøkelsen har ikke kunnet fastslå hvordan det opprinnelige tapetet så ut. Det anbefales videre undersøkelser.
Abstract The owners of Proviantskrivergården are planning to paint two of the interiors in the main house. The rooms are a former chamber and living room in the south-west part of the 1st floor. NIKU has carried out architectural paint research in both rooms. The purpose of the survey was to map and document previous colors and materials in the rooms. In the chamber, period 1 is believed to be from when Proviantskrivergården was built in the 1790s. The room had yellow-painted walls, painted marble imitation on the parapet and blue-black details. The door was green-blue. All the colors were painted with linseed oil paint. In the early 19th century, the parapet and the door were painted in light shades, with green details in the rest of the room. The wall was kept yellow. All the colors were painted with linseed oil paint. Periods of painted high skirting on white parapets and yellow wall color followed. In later periods, parapet moldings were removed and red wall colors were painted all the way down to the floor. In recent years, the room has been painted white. The survey result provides a basis for a re-establishment of the previous use of color and materials in the earliest periods. In the living room, period 1 is believed to be from the early 19th century. The research has shown that the room had an earlier design than what we see today, with painted wall coverings. The previous skirting board and door frames are unknown. This current details in the room were established in the early 19th century. This is based on archival documentation, stylistic dating and findings in the room. The room was then wallpapered with patterned paper wallpaper. The door and skirting board were painted with light pink linseed oil paint.

Emneord Fargeundersøkelse, interiør, Bergmannsgata 25, Proviantskrivergården, kammers, marmorering
Keywords Architectural paint research, APR, interior, Bergmannsgata 25, Proviantskrivergården, painted marble imitation

Avdelingsleder
 Kjersti Marie Ellewsen

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn og formål	7
1.1	Undersøkelsens omfang	7
1.1.1	Undersøkte elementer	7
2	Fotodokumentasjon	8
2.1	Kammerset	8
2.2	Dagligstue	12
3	Kort historikk	17
3.1	Datering av bygningen	17
3.2	Branntakster	17
3.2.1	1824	17
3.2.2	1846	17
3.2.3	1856	18
3.2.4	1868	18
3.2.5	1881	18
3.2.6	1905	18
3.3	Senere endringer	18
4	Metode	19
4.1	Avdekkinger	19
4.2	Tverrsnitt	19
4.3	Registrering av fargekoder	19
4.4	Vurdering av bindemiddel	19
4.5	Periodeskjema	19
5	Resultat	20
5.1	Kammers	20
5.1.1	Takbjelker og taklist	20
5.1.2	Løpelist	20
5.1.3	Veggpanel	21
5.1.4	Brystningslist	24
5.1.5	Malt brystning	27
5.1.6	Malt fotlist	29
5.1.7	Lav fotlist	29
5.1.8	Høy, sekundær fotlist	29
5.1.9	Vindu	29
5.1.10	Dørgerikt	30
5.1.11	Dørblad	32
5.1.12	Brannmurslist	35
5.1.13	Brannmur	37
5.2	Dagligstuen	39
5.2.1	Takbjelker og taklist	39
5.2.2	Løpelist	39
5.2.3	Veggpanel og malt brystning	40
5.2.4	Fotlist	44
5.2.5	Malt feielist	45
5.2.6	Vinduer	45
5.2.7	Dørgerikt	46
5.2.8	Dørblad	49
6	Oppsummering	52
6.1.1	Kammers	52
6.1.2	Dagligstuen	52
7	Anbefalinger	53
7.1	Tiltak i kammerset	53
7.1.1	Periode 1	53
7.1.2	Periode 2	54
7.2	Tiltak i Dagligstuen	54
7.2.1	Videre undersøkelser av rommet	54
7.2.2	Tapet på sekundære veggplater	55
8	Kilder	55
8.1	Branntakster	55

1 Bakgrunn og formål

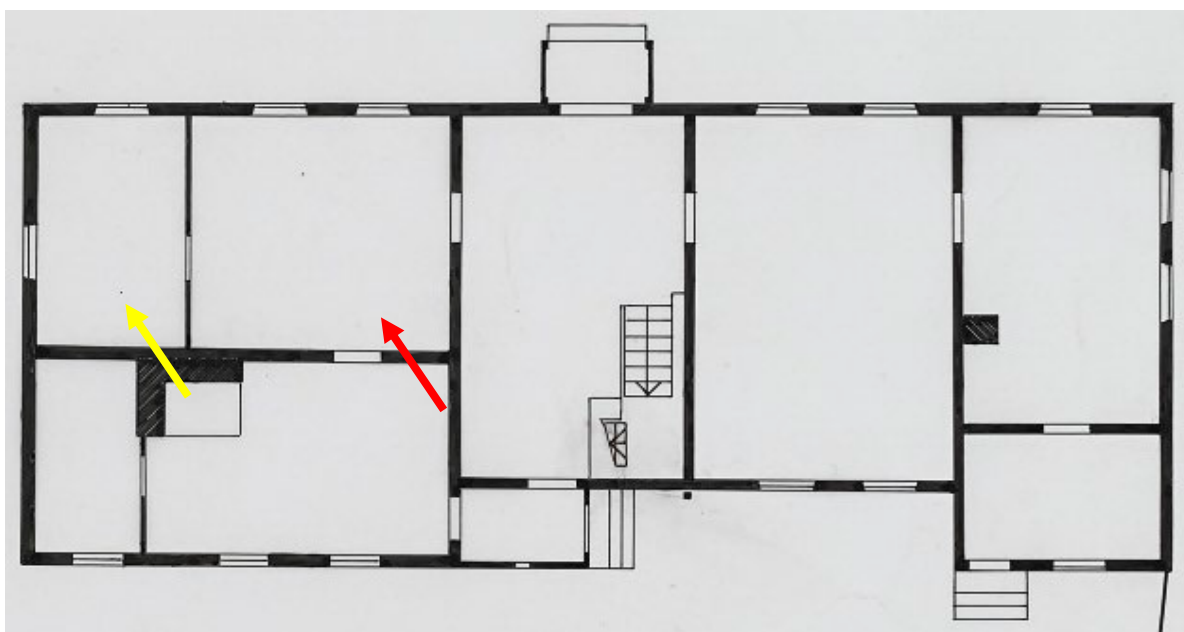
I forbindelse med planlagt ommalning og malingsarbeid i Bergmannsgata 25 har NIKU gjennomført en fargeundersøkelse av to rom i 1. etasje. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge og dokumentere opprinnelige farger og malingstyper.

Feltarbeid ble utført i uke 46 i 2022 av konservator NKF-N Hulda Blix.

1.1 Undersøkelsens omfang

De to undersøkte rommene ligger i våningshuset til Proviantsskrivergården i Bergmannsgata 25, Røros. Undersøkelsen omfattet kammer og tidligere dagligstue i 1. etasje (figur 1). Oppdragsgivers bestilling var i utgangspunktet fargeundersøkelse av kammeret, men oppdraget ble utvidet under feltarbeidet. Interiørene er fotodokumentert. Det er ikke gjort oppmålinger og beskrivelser av rommene eller enkeltelementene. Gulvene er slipt og er ikke undersøkt.

Bygningen ligger orientert med gavlveggene mot nordøst og sørvest. I rapporten blir himmelretningene forenklet, så disse benevnes som henholdsvis nord og sør.

Figur 1 Plan over Proviantsskrivergårdens 1. etasje. Kammeret markert med gul pil og dagligstue markert med rød pil. De to rommene er skilt med en lettvegg. Oppmålt av Erling Gjone, 1938. Hentet fra Riksantikvarens tegningsarkiv.

1.1.1 Undersøkte elementer

Kammeret

- Takbjelker og taklist. Kontrollsjekket.
- Løpelist under taklist. Over døra til dagligstuen.
- Veggpanel. Vegg mot sør og vegg mot nord.
- Brystning og brystningslist. Negativt fargespor på sørvegg og malt brystningslist på nordvegg.
- Feielist og malt fotlist.
- Vinduer. Kontrollsjekket.
- Dørgerikt og dørblad.
- Brannmurslist og brannmur.

Dagligstue

- Takbjelker og taklist. Kontrollsjekket.
- Løpelist under taklist. Over døra til gangen.
- Veggpanel. I nordvestre hjørne og på sørvegg.
- Fotlist. Øst for døra mot gangen.
- Vinduer. Kontrollsjekket.
- Dørgerikt, dørblad og dørstokk. Døren til gangen i nord. Kontrollsjekk av de to andre.

2 Fotodokumentasjon

2.1 Kammerset

Figur 2 Vegg mot vest. Foto: NIKU, 2022.

Figur 3 Vegg mot nord. Vekselpanel. Opprinnelig, lav fotlist bevart på brannmur og mot døra. Foto: NIKU, 2022.

Figur 4 Vegg mot øst. Brannmur til vestre. Brannmurslisten har riflet profilering, og er antakelig satt inn samtidig som dørgerikta. Foto: NIKU, 2022.

Figur 5 Vegg mot sør. Foto: NIKU, 2022.

Figur 6 Himling, takbjelker og taklist. Opprinnelige himlingsbord er dekket av sekundære, slette plater mellom takbjelkene. Foto: NIKU, 2022.

Figur 7 Dør til dagligstuen. Døren slår inn i rommet. Døren har ikke karm, og gerikten i dagligstua er anslaget til døra. Gerikta har riflet profilering, og er trolig eldre enn dørgeriktene i dagligstuen. Hengslene er sekundære. Foto: NIKU, 2022.

2.2 Dagligstue

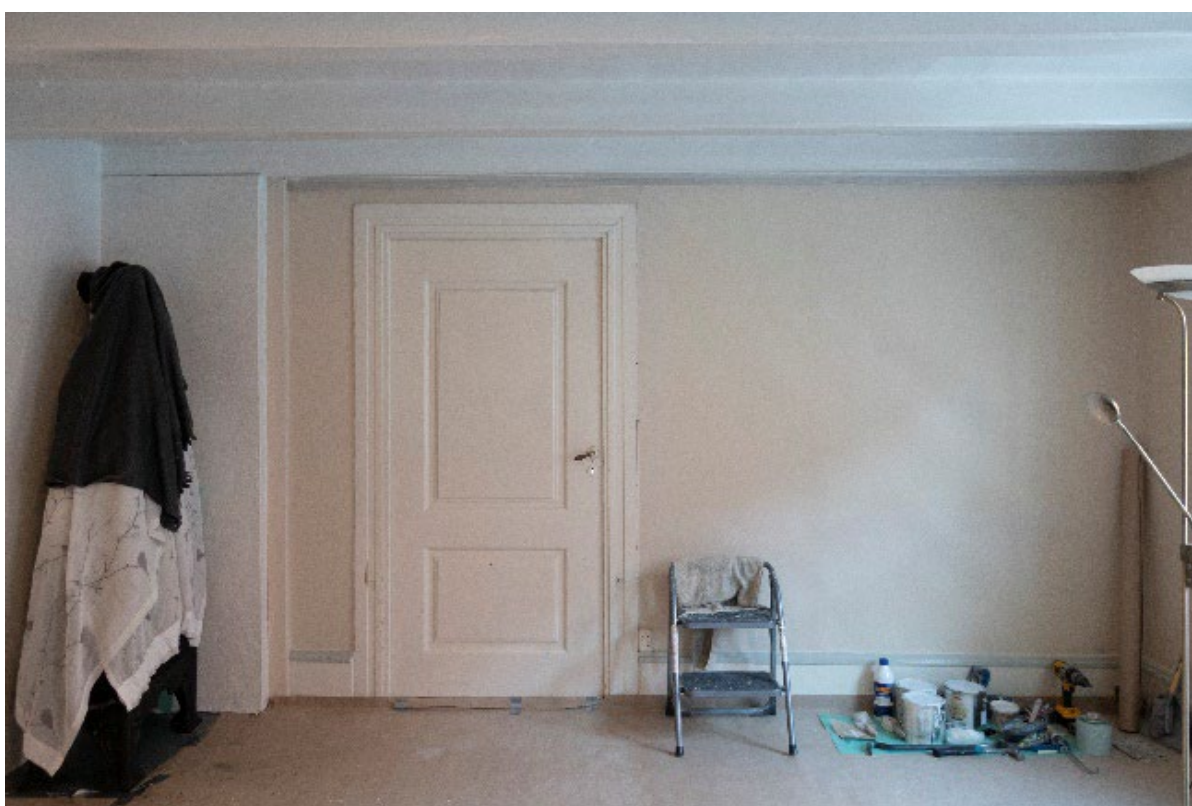
Figur 8 Vegg mot vest. Himlingsbord, takbjelker, stussbrett og løpelist. Foto: NIKU, 2022.

Figur 9 Vegg mot nord. Foto: NIKU, 2022.

Figur 10 Vegg mot øst. Foto: NIKU, 2022.

Figur 11 Vegg mot sør. Foto: NIKU, 2022.

Figur 12 Dør til gangen. Døren slår ut av rommet. Karmen har blitt utforet i to omganger. En av utforingene er satt inn samtidig med geriktene, den andre er senere. Den eldste delen av karmen er den delen som også er anslaget til døra. Foto: NIKU, 2022.

Figur 13 Dør til kjøkken. Døren slår ut av rommet. Foto: NIKU, 2022.

Figur 14 Dør til kammers. Døren slår ut av rommet. Døren har ikke karm, og gerikten i dagligstua er anslaget til døra. Foto: NIKU, 2022.

3 Kort historikk

Bergmannsgata 25 blir i eldre dokumentasjon omtalt med husnummer 18/18A. Hele gården ble fredet i 1940. Fredningen gjelder både interiør og eksteriør.

3.1 Datering av bygningen

Ifølge Rørosboka ble huset antakelig oppført i 1827 sammen med et stor magasinhus nede ved Hitterelva.¹ Dette kan ikke stemme, ettersom bygningen ble branntaksert i 1824. Informasjonen kan være hentet fra innberetningen til Den antikvariske bygningsnemd fra 1920-tallet, hvor det står det samme.² I en annen kilde refereres det til to besøkende svensker i Røros i 1796, som beskrev Proviantskrivergården som så brøstfeldig at den må gjenoppbygges.³ I boka Fredede hus og anlegg fra 1983 står det derimot at våningshuset er oppført i 1797.⁴ Det eksakte årstallet for oppføring er ukjent, men ut fra disse kildene antar vi 1790-tallet.

3.2 Branntakster

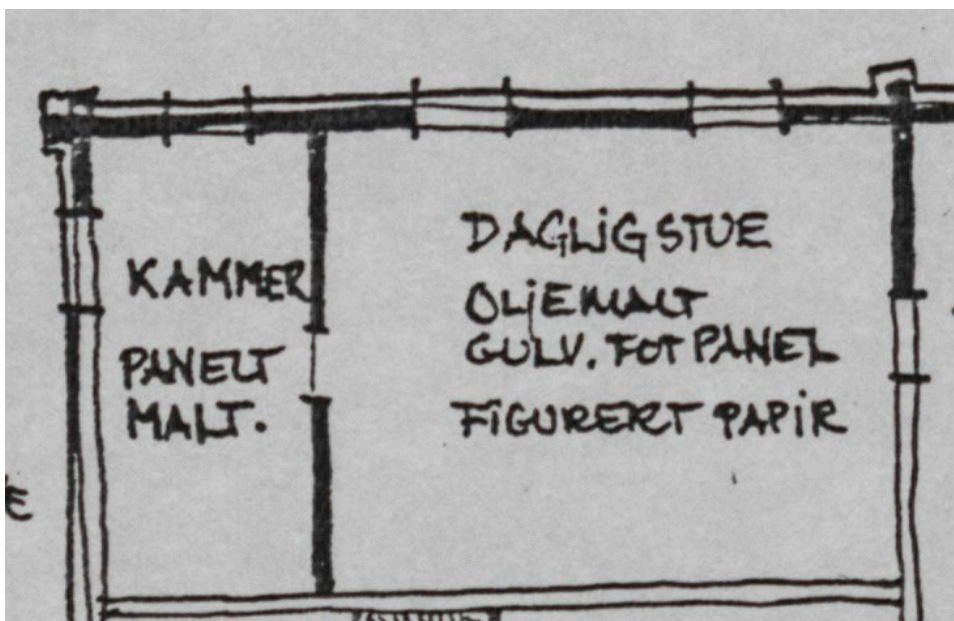
Proviantskrivergården er branntaksert i 1824, 1846, 1856, 1868, 1881 og 1905.⁵ De to undersøkte rommene beskrives i alle disse.

3.2.1 1824

I 1824 er dagligstuen «betrukket og malet». Kammerset er «panelet og malet – gulvet indberegnet».⁶ Dette betyr mest sannsynlig at veggene er trukket med lerret eller papir, og at overflaten er malt.

3.2.2 1846

«Dagligstue rappet og betrukket med figureret papir samt oliemalet Gulv, Fodpaneling, Døre og Vinduer; 1 panelet og oliemalet kammer». Dagligstuen har her fått nytt veggtrekk, sannsynligvis en mønstret papirtapet. Her nevnes også fotpanel, som kan bety at dette er satt opp senere.

Figur 15 Tegnet ut fra beskrivelse i branntakst fra 1846. Utsnitt av plantegning. Kilde: Tilsendt fra oppdragsgiver.

¹ Aspaas, 1974, s. 138.

² Holme, 2010, s. 1.

³ Brun Nissen, 1976, s. 120

⁴ Christie og Hinch, 1983, s. 44.

⁵ Statsarkivet i Trondheim. Arkivreferanse: SAT/PA-0211/1/22/L0001.

3.2.3 1856

Dagligstuen er rappet og betrukket med papir, hvilket så vel som fotpanelet, gulv, dør og vinduer er oljemalt. Ingen nevnte endringer i kammerset.

3.2.4 1868

Dagligstuens vegger er nå rappet og trukket med papir, som sammen med fotpanelingen og gulvet er oljemalt. Papirtapetet er helt malt. Fortsatt skal veggen ha vært rappet. Ingen nevnte endringer i kammerset.

3.2.5 1881

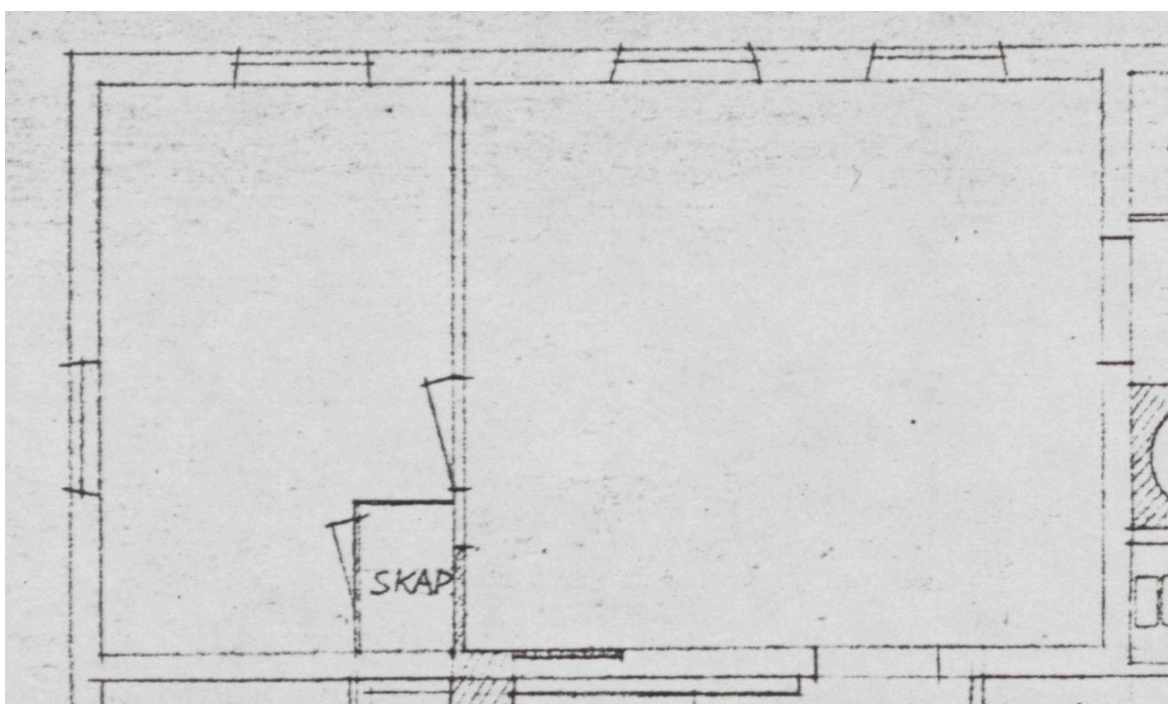
Dagligstuen er oljemalt og betrukket med papir. Kammers oljemalt og det er satt inn en toetasjes jernovn med rørgang.

3.2.6 1905

Dagligstuen blir her beskrevet som «indvendig bordpanelet og oliemalet». Kammerset beskrives som bordpanelt og oljemalt.

3.3 Senere endringer

Plantegninger fra ulike år på 1900-tallet viser at det ikke er gjort endringer i de to rommene på denne tiden. Unntaket er et skap i sørøstre hjørne av kammerset som er tegnet inn på en udatert plantegning (figur 16).

Figur 16 Utsnitt av plantegning. Ukjent datering. Kilde: Tilsendt fra oppdragsgiver.

4 Metode

4.1 Avdekkinger

Lagvise avdekkinger (fargetrapp) og avdekkinger av spesifikke fargelag ble utført på utvalgte arkitekturelementer. Dette ble gjort mekanisk med skalpell og kjemisk med malingsfjerner. Resultatene føres inn i lagskjema for hvert element. «Nr.» henviser til malingslaget, uavhengig av om det er en grunning, topplag eller liknende. «L1, L2» osv. henviser til laget som har stått framme, og dermed overflaten og fargen rommet har hatt i en periode. Merk at det kan være ulik henvisning til lagenes nummerering i avdekkingen og i skjemaene under, ettersom senere undersøkelsesresultater kan føre til andre konklusjoner.

Videre ble det gjort stikkprøver på ytterligere overflater for kontroll av resultatene. Dette gjøres ved å lage et lite hull gjennom malingslagene som kan undersøkes med lupe.

4.2 Tverrsnitt

Det ble tatt ut materialprøver for mikroskopiundersøkelse ved NIKUs konserveringsavdeling i Oslo. Fremstilling av tverrsnitt gjør det mulig å se eksakt antall malingslag på en gitt flate, dersom disse er intakte, og gir utfyllende informasjon til avdekkingene. Med UV-lys kan man hente ut informasjon om malingslagenes oppbygging, samt identifisere enkelte pigmenter. Tverrsnitt av malingslagene er undersøkt i mikroskop ved NIKUs laboratorium. Materialprøver er støpt inn i syntetisk kunstharpiks (Technovit 2000 LC) og slipt vinkelrett. Prøvene er undersøkt med lysmikroskop (NIKON Eclipse Ci-Pol) med 50x, 125x, 250x og 500x forstørrelse i både normalt lys og ultrafiolett lys (UV-filter EX 330-380nm, DM 400, BA 435). Digitale fotografier av prøvene er lagret i TIFF-filformat. Materialprøvene oppbevares hos NIKU.

4.3 Registrering av fargekoder

Fargeregistrering ble gjort med NCS (Natural Color System® Index 1950), som er et internasjonalt system for beskrivelse av farge. Før koding ble avdekkingene fernissert med Talens Picture Varnish Glossy 002. Det er bare avdekkede farger som er kodet, og det er ikke mulig å kode en farge ut fra tverrsnitt. Fargekodene skal i de fleste tilfellene oppfattes som veiledende, både fordi malingen ofte forandres over tid og fordi det sjeldent er mulig å finne én NCS-kode som fullstendig samsvarer med den avdekkede fargen. Det må tas høyde for at de avdekkede malingene gjerne er skitne, avblekete og nedslitte, og at fargene derfor kan se annerledes ut enn da malingen ble påført. Oljen i oljebaserte malinger gulner når den ikke utsettes for lys. Det betyr at de fargene som avdekkes vanligvis er for varme eller gule i forhold til hvordan de opprinnelig har vært. Konservatorer tar hensyn til pigmentenes og bindemidlenes endringer når fargene kodes. Dersom den avdekkede fargen ligger mellom to fargekoder, angis dette med en skråstrek (/) mellom kodene.

4.4 Vurdering av bindemiddel

Bindemiddel i malingslagene er vurdert visuelt i avdekkinger og tverrsnitt.

4.5 Periodeskjema

Basert på avdekking, tverrsnitt og arkivundersøkelser har fargesettingen av de undersøkte arkitekturelementene blitt ført inn i skjema, hvor man får et samlet overblikk over bygningens fargesetting i en gitt tidsperiode. Der kolonnen er markert med «-» betyr det at elementet ikke var oppført eller var fjernet. Her er også NCS-koder oppført og illustrert. Merk at fargegjengivelse på skjerm og utskrift kan være misvisende, og illustrasjonene må ikke brukes som referanse ved blanding av farge.

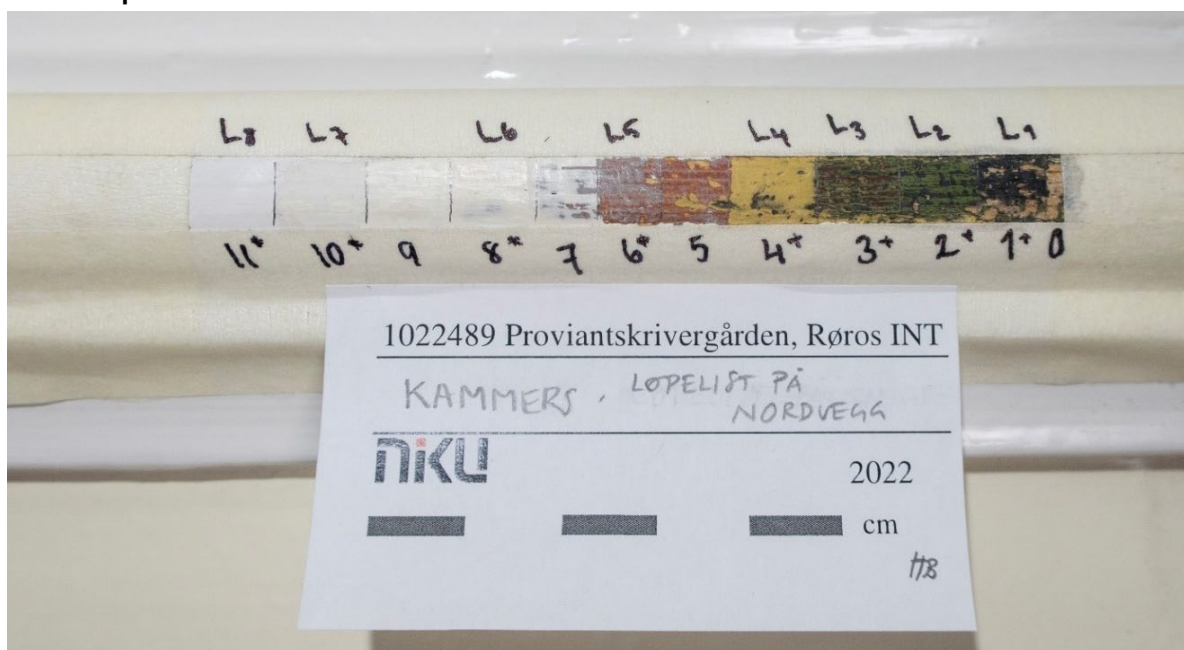
5 Resultat

5.1 Kammers

5.1.1 Takbjelker og taklist

Det er kun funnet hvite lag på disse elementene. Noen av de tidligere malingslagene kan ha vært limfarge, men dette er ikke kartlagt.

5.1.2 Løpelist

Figur 17 Lagvis avdekking på løpelist. Avdekkingen gjort på løpelisten mot nord, over døra til dagligstuen. Foto: NIKU, 2022.

Sammenhengen mellom fargene på løpelist og veggpanel i senere perioder ikke klart. Gul (L4) på løpelist er tolket som den samme gul fargen som på veggpanelet (L3). Veggfargen kan ha blitt malt t.o.m. løpelist. Videre er rødfargen som er malt over svært lik den senere rødfargen på panelet (L4). Også her kan veggfargen ha blitt malt t.o.m. løpelist. Men den grållilla (L5) er tolket som den samme fargen som på malt fotlist i perioden hvor veggen var gul (L3) og brystningen hvit (L3), altså perioden før den røde veggfargen.

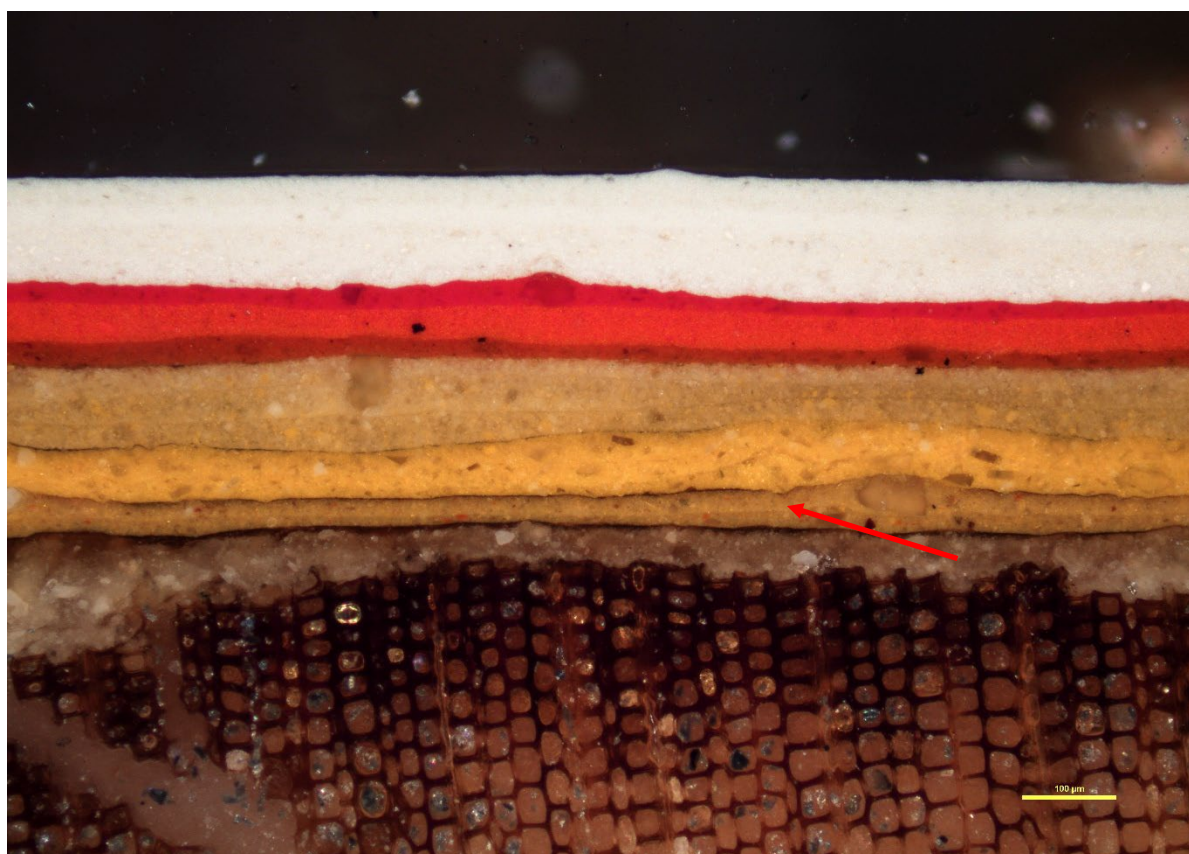
Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
11	L8	Hvit		Linoljemaling	Nåværende overflate.
10	L7	Hvit		?	
9		Hvit		?	
8	L6	Gulhvitt	1005-Y20R	?	
7		Hvit		?	
6	L5	Grållilla	4005-R/4502-R	Linoljemaling	Som L2 på malt fotlist.
5		Rød	4050-Y80R	Linoljemaling	Som L4 på veggpanelet.
4	L4	Gul	3040-Y10R	Linoljemaling	Som L3 på veggpanel.
3	L3	Mørkerød	7020-Y90R	Linoljemaling	
2	L2	Grønn	5040-G30Y	Linoljemaling	Som L2 på malt brystningslist.
1	L1	Blåsort	8505-B	Linoljemaling	Som L1 på malt brystningslist.
0		Lyst		Tre	

5.1.3 Veggpanel

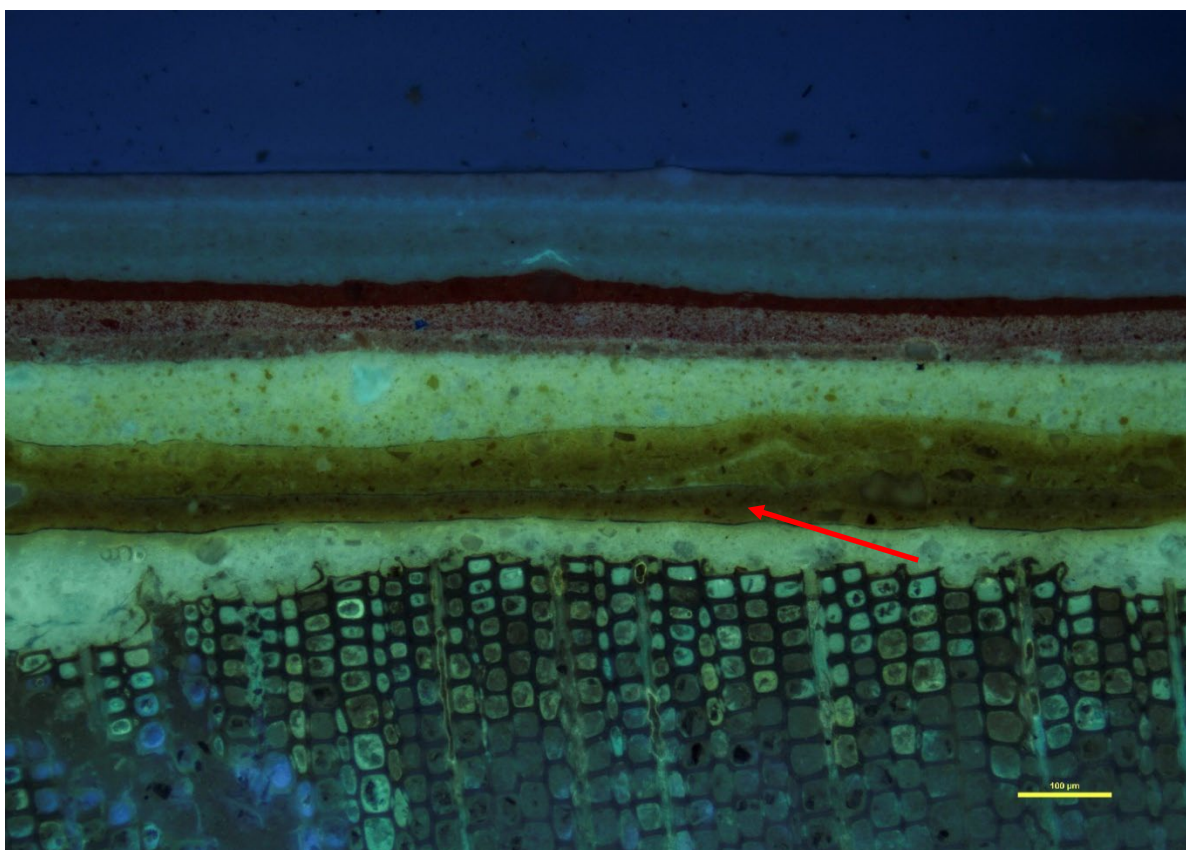

Figur 18 Lagvis avdekking på veggpanel mot sør. Avdekkingen er gjort ca. 150 cm opp på veggen, altså over brystningshøyden. De samme lagene er funnet på lettveggen mot nord. Avdekkingen viser ikke første grunningslag. Avdekkingen mangler også L4 og L6. Disse er avdekket i avdekkingen ved negativ fargespor etter brystningslist, i figur 21. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
9	L8	Gulhvit	1005-Y	?	Nåværende overflate.
8	L7	Hvit	-	?	Flere hvite lag. Ikke avdekket alle.
7	L6	Rød	2570-Y80R	?	
6	L5	Rød	1085-Y80R/ 2075-Y70R	?	
5	L4	Rød	4050-Y80R	Linoljemaling?	
4	L3	Gul	3040-Y10R	Linoljemaling	
3	L2	Gul	2060-Y10R	Linoljemaling	
2	L1	Gul	2040-Y20R/3040-Y20R	Linoljemaling	Misfarget. Koden er justert fra NCS S 4040-Y.
1		Varmgrå	-	Linoljemaling	Kan ha stått framme en periode mens man marmorerte brystningen.
0		Lyst		Tre	

Figur 19 Tverrsnitt av alle malingslag på veggpanelet. L1 markert med rød pil. Det mørke, tynne laget på toppen av det gråbrune grunningslaget er typisk for smusslag (støv, ovnsrøyk osv.) som samler seg på veggoverflaten over tid. Dette betyr at dette laget kan ha stått framme en periode. Foto: NIKU, 2022.

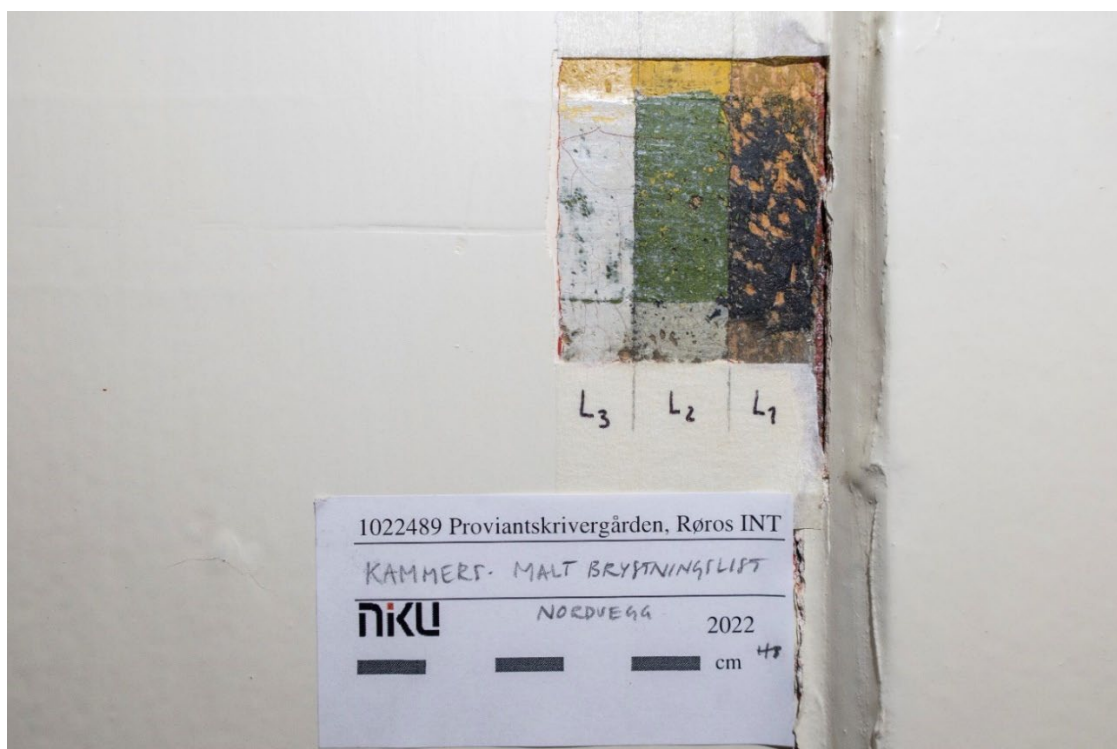

Figur 20 Tverrsnitt av alle malingslag på veggpanelet, fotografert med UV-lys. L1 markert med rød pil.
Foto: NIKU, 2022.

5.1.4 Brystningslist

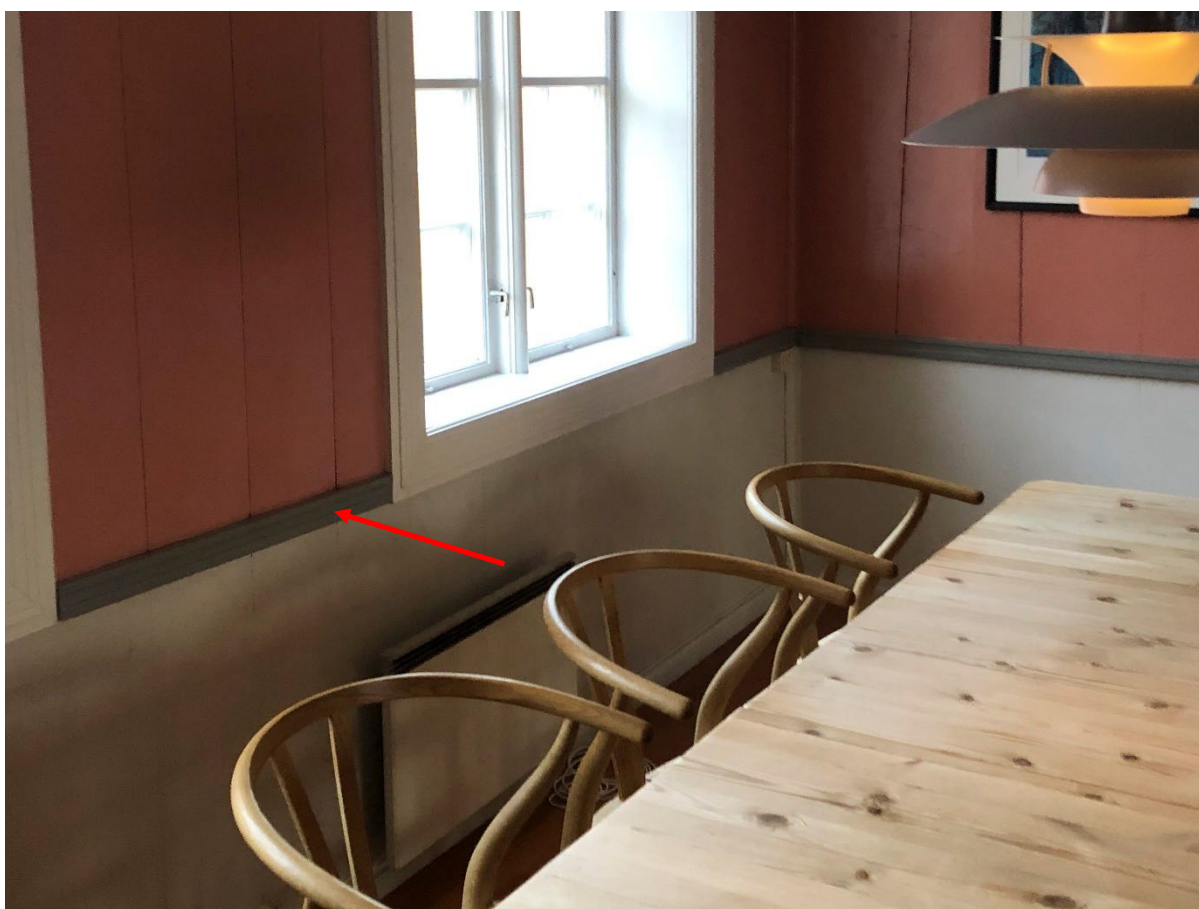

Figur 21 Lagvis avdekking på veggpanel mot sør. Avdekkingen er gjort i overgangen mellom vegg og malt brystning. Det umalte feltet er negativ fargespor etter brystningslist (markert med rød pil). Det negative fargesporet er ca. 2,3 cm bredt og ca. 80 cm fra nåværende gulv. Sporet går tilnærmet i flukt med bunnen av karmen til vinduet på sørveggen. Lista ble fjernet da veggen ble malt rød helt ned til tidligere, høy fotlist. Foto: NIKU, 2022.

Figur 22 På nordveggen er det vekselpanel, og ikke glattpanel som ellers i rommet. Derfor har det ikke vært brystningslist på denne veggen, men fargen på lista har vært malt som en stripe mellom veggfargen og brystningsfargen. Her er det mulig å koble veggfarge og brystningsfarge sammen. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
Etter dette er brystningslista i rommet fjernet og hele veggen malt i én farge.					
4	L3	Hvit	0500-N	Linoljemaling	Fremstår som lys grå i avdekkingen, men det er sannsynligvis en misfarging.
3	L2	Grønn	5040-G30Y	Linoljemaling	
2	L1	Sort	-	Linoljemaling	Bare synlig i tverrsnittet. Trolig et tynt toppstrøk til L1.
1	L1	Blåsort	8505-B	Linoljemaling	Nesten helt sort.
0		Lyst		Tre	Treet er mørkt i det negative fargesporet på søveggen.

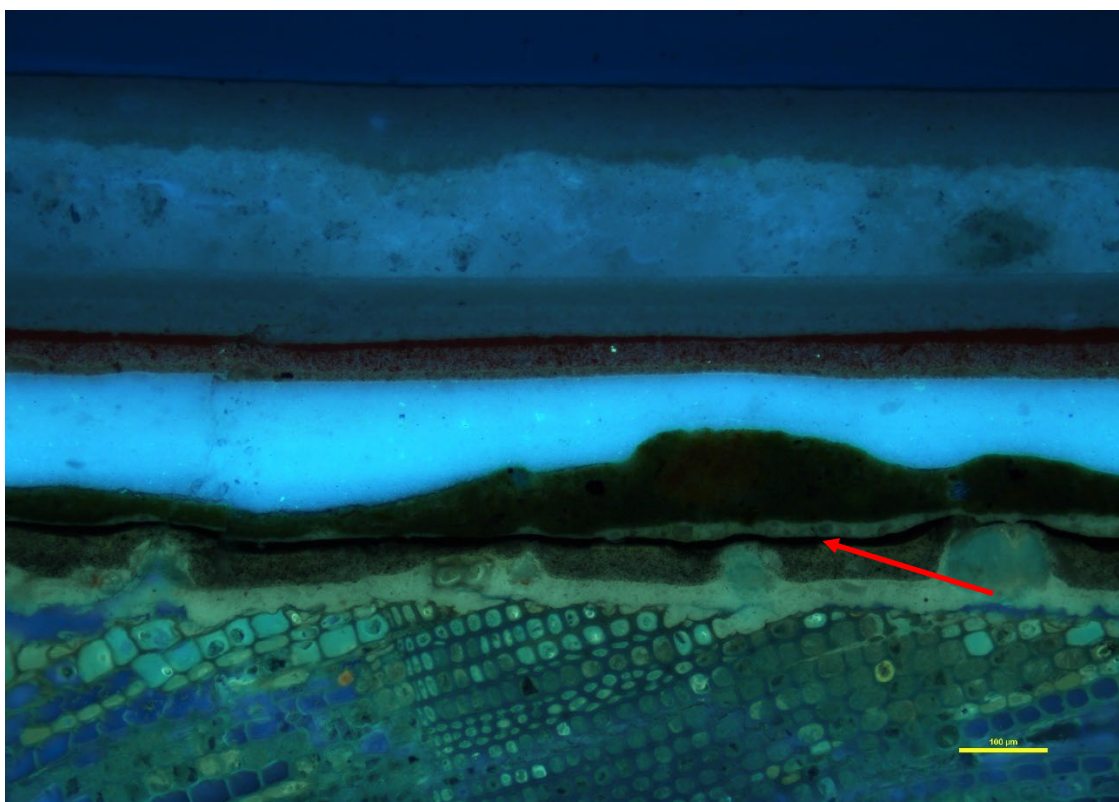
Figur 23 I spisestua i 2. etasje er brystningslista bevart. Tegning av lista er vedlagt rapporten (se vedlegg x). Foto: NIKU, 2022.

Brystningslista har etter all sannsynlighet hatt samme eller liknende profilering som brystningsprofilene ellers i Proviantskrivergården. Dette var en utbredt utforming av brystningslist på Røros på slutten av 1700-tallet og fram til ca. 1850.⁷ Brystningslista i spisestua i 2. etasje (figur 23) er avtegnet og lagt ved rapporten i vedlegg 3. Denne lista er ikke fargeundersøkt, og det er usikkert om det er en senere kopi. Denne lista er også høyere (5 cm) enn det negative fargesporet (ca. 2,3 cm).

⁷ Vel Bevert!, 2020, s. 12.

Figur 24 Tverrsnitt av alle malingslag på vekselpanelet på nordveggen. Prøven er tatt der det opprinnelig var malt brystningslist, ved avdekkingen i figur 22. L1 (markert med rød pil) består av et gråbrunt grunningslag, et blåsort malingslag og et tynt, sort lag øverst. Dette sorte laget er antatt å være et topplag som er malt samtidig som det blåsorte laget. Foto: NIKU, 2022.

Figur 25 Tverrsnitt av alle malingslag på vekselpanelet på nordveggen, fotografert med UV-lys. Her ses et tynt, mørkt malingslag som ikke er synlig i avdekkingen (markert med rød pil). Dette tolkes som et topplag til L1. Foto: NIKU, 2022.

5.1.5 Malt brystning

Figur 26 Avdekking av marmorert brystning. De malte brystningene er malt ca. 80 cm opp fra nåværende gulv. Marmoreringen er også gjort på vekselpanel mot nord. Foto: NIKU, 2022.

Figur 27 I samråd med oppdragsgiver ble det bestemt at et større felt av den marmorerte brystningen skulle avdekkes. Avdekkingen viste at malingslaget er skadet og at det tidligere er gjort kittinger på panelet. Foto: NIKU, 2022.

Figur 28 Store tegninger i sort og tynne tegninger i rødt. Den grågrønne bunnfargen har gulnet over tid. Dersom marmoreringen skal gjenskapes må fargene blandes med utgangspunkt i avdekkingen når den har stått eksponert over en lengre periode. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
Etter dette er brystningslista i rommet fjernet og hele vegg malt i én farge.					
4	L3	Hvit	0500-N	Linoljemaling	
3	L2	Lys grågrønn	2010-G90Y	Linoljemaling	Gulnet.
2	L1	Marmorert. Tegninger i sort og rødt på grågrønn bunn.	-	Linoljemaling	Dersom den skal gjenskapes må fargene blandes på stedet.
1		Varmgrå	5010-G90Y/ 5020-G90Y	Linoljemaling	Grunning.
0		Lyst		Tre	

5.1.6 Malt fotlist

På brystningens L4 (hvit) har det vært malt fotlist i to perioder, ca. 23,5 cm fra nåværende gulv. Disse er synlige i avdekkingen av malt brystning (figur 26 og 27).

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
Etter dette har hele veggen vært malt i én farge.					
7	L2	Grållilla	4005-R/ 4502-R	Linoljemaling	Samme farge som løpelist, brannmur og brannmurslist.
6	L1	Grå	3005-Y50R	Linoljemaling	Laserende. Samme farge som lav fotlist, dør og brannmurslist.
Før dette har det ikke vært malt fotlist, og brystningen har vært malt helt ned til opprinnelig, lav fotlist.					

5.1.7 Lav fotlist

Foran brannmuren og på nordveggen mellom dør og brannmur, er opprinnelig, lav fotlist bevart (figur 29). På en senere plantegning kan man se at det i en periode sto et skap i denne delen av rommet, og fotlista har derfor få av de senere malingslagene.

Figur 29 Avdekning av opprinnelig farge på fotlist mellom brannmur og dør til dagligstuen. Det er ikke gjort en lagvis avdekking. Det første laget er en mørk blåsort, og er samme farge som L1 på løpelist og brystningslista. L2 er mørk brun. L3 er samme som L2 på dørgerikt. Etter dette er det hvite malingslag. Foto: NIKU, 2022.

5.1.8 Høy, sekundær fotlist

De røde lagene på veggen er malt ned til 25 cm fra nåværende gulv. Nedenfor er de underliggende brystningslagene bevart. Dette negative fargesporet betyr at da brystningslista ble fjernet og veggen malt i én farge, ble det satt opp en høy fotlist. Nåværende fotlist er derfor tredje generasjon.

5.1.9 Vindu

Det er kun funnet hvite lag på vinduene.

5.1.10 Dørgerikt

Figur 30 Lagvis avdekking på dørgerikten. Gerikta er senere enn dørbladet. Dette gjelder også dørhengslene som går bak gerikten. Gerikta og brannmurslisten har Luis-seize-preg, med riflede profiler. Foto: NIKU, 2022.

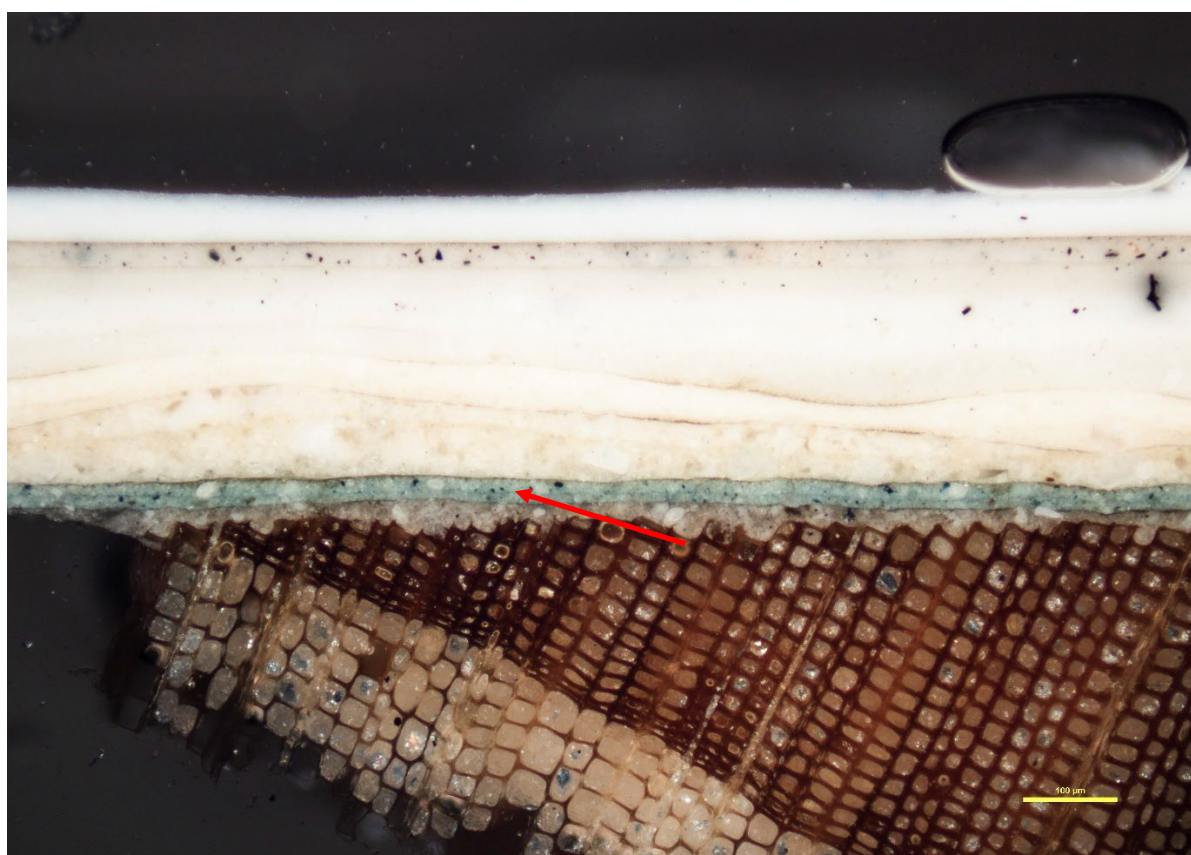
Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
9	L7	Lys beige	1002-Y50R	?	Nåværende overflate
8		Hvit	-	?	
7	L6	Hvit	1005-Y20R	?	
6	L5	Lys grå	2002-Y	?	
5	L4	Lys grå	1002-Y	Linoljemaling	
4	L2	Grå	3005-Y50R	Linoljemaling	Samme farge som lav fotlist, malt fotlist og brannmurslist.
3		Lys beige	1505-Y	Linoljemaling	Gulnet.
2		Lys beige	1505-Y	Linoljemaling	
1	L1	Lys beige	2005-Y10R	Linoljemaling	Første laget på døras nåværende hengsler.
0		Lyst		Tre	

5.1.11 Dørblad

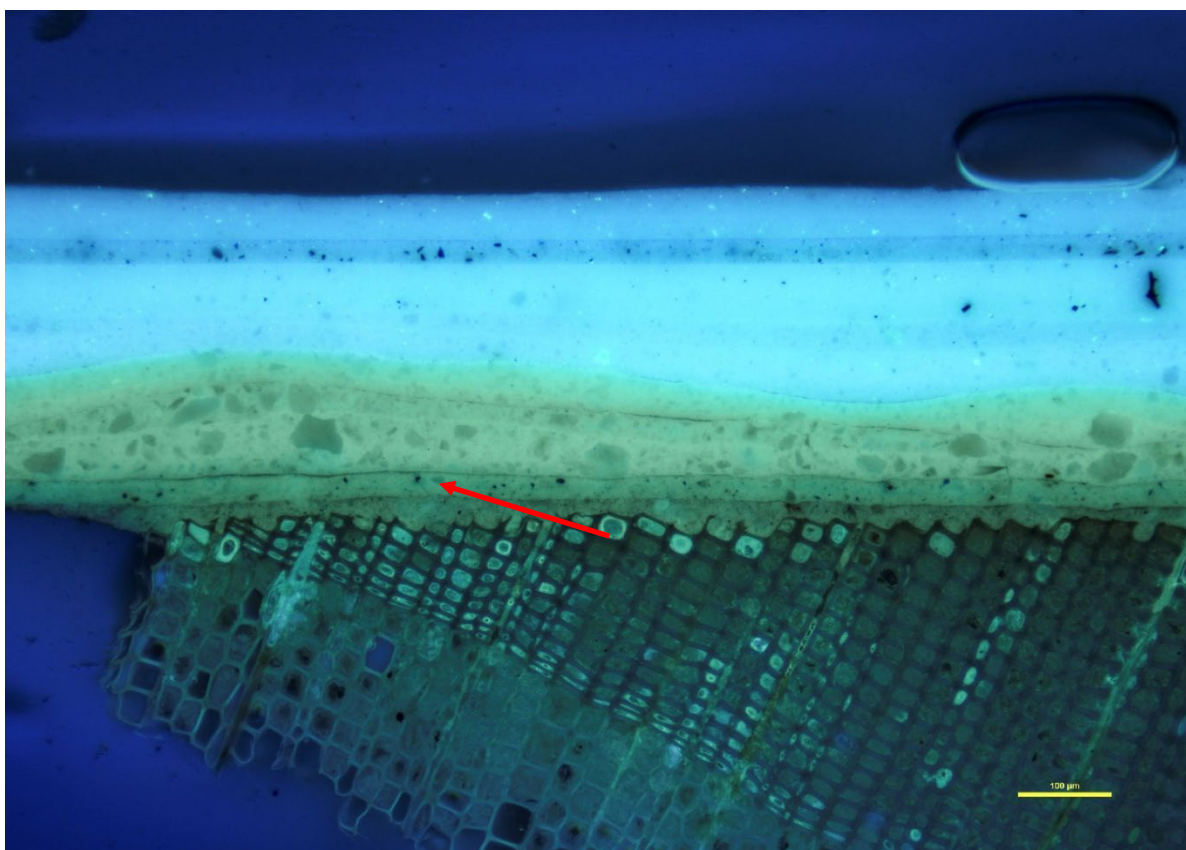

Figur 31 Lagvis avdekking på dørbladets ramtre. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
13	L7	Lys beige	1002-Y50R	?	Nåværende overflate
12		Hvit	-	?	
11	L6	Hvit	1005-Y20R	?	
10	L5	Lys grå	2002-Y	?	
9	L4	Lys grå	1002-Y	Linoljemaling	
8	L3	Grå	3005-Y50R	Linoljemaling	Laserende. Samme farge som lav fotlist, malt fotlist og brannmurslist.
7		Lys beige	1505-Y	Linoljemaling	Gulnet
6		Lys beige	1505-Y	Linoljemaling	
5	L2	Lys beige	2005-Y10R	Linoljemaling	Første laget på døras nåværende hengsler.
4	L2?	Lys beige	3010-Y	Linoljemaling	
3	L1	Blågrønn	6020-G10Y/7020-G10Y	Linoljemaling	Tynn. Trolig topplag.
2		Blågrønn	5020-B70G/6010-B70G	Linoljemaling	
1		Varmgrå	-	Linoljemaling	Grunning
0		Lyst		Tre	

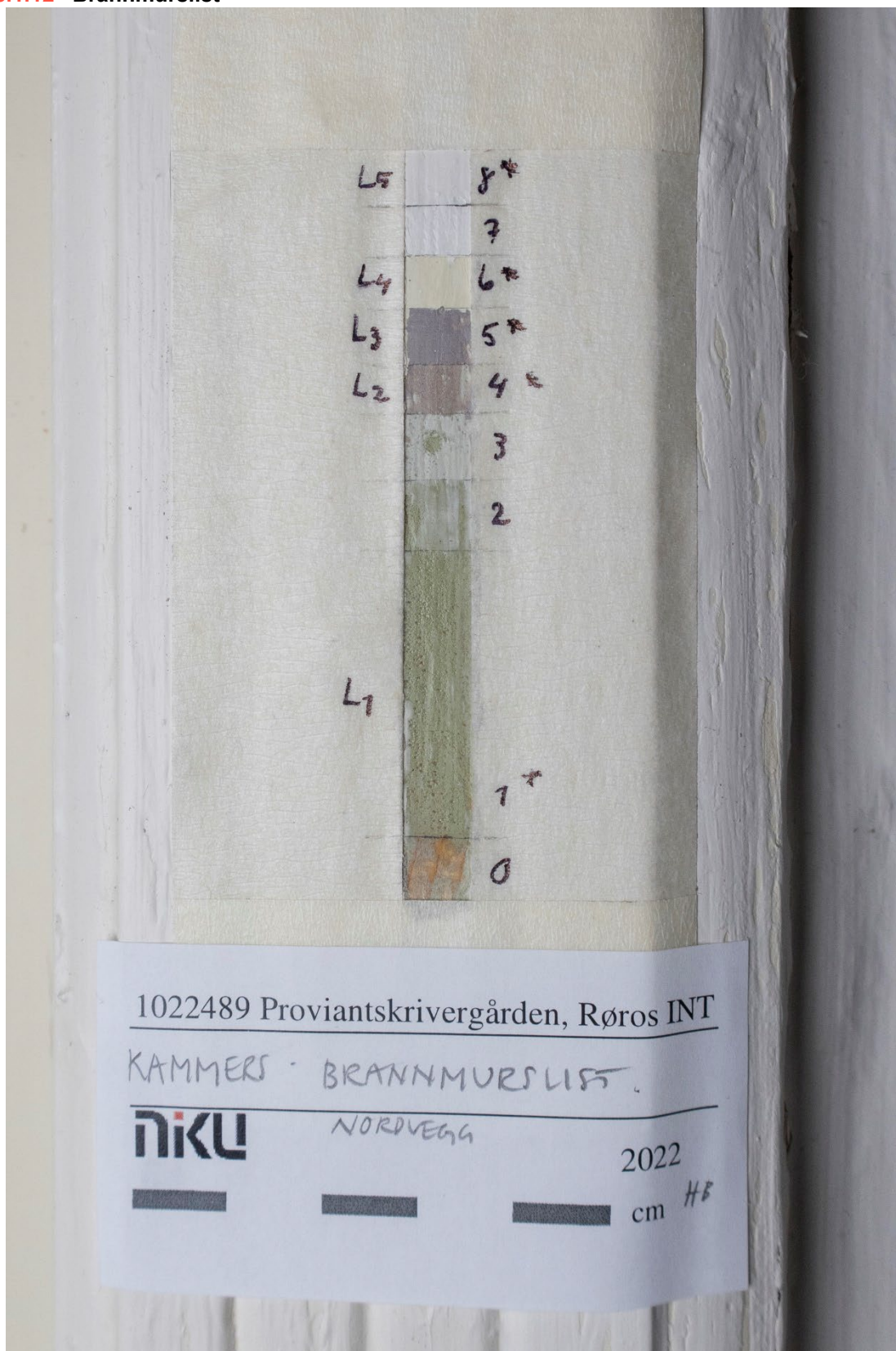

Figur 32 Tverrsnitt av de første malingslagene på dørbladets ramtre. L1 markert med rød pil. Lagene etter nr. 9 mangler i materialprøven. Foto: NIKU, 2022.

Figur 33 Tverrsnitt av alle malingslag på dørbladets ramtre, fotografert med UV-lys. L1 markert med rød pil. Foto: NIKU, 2022.

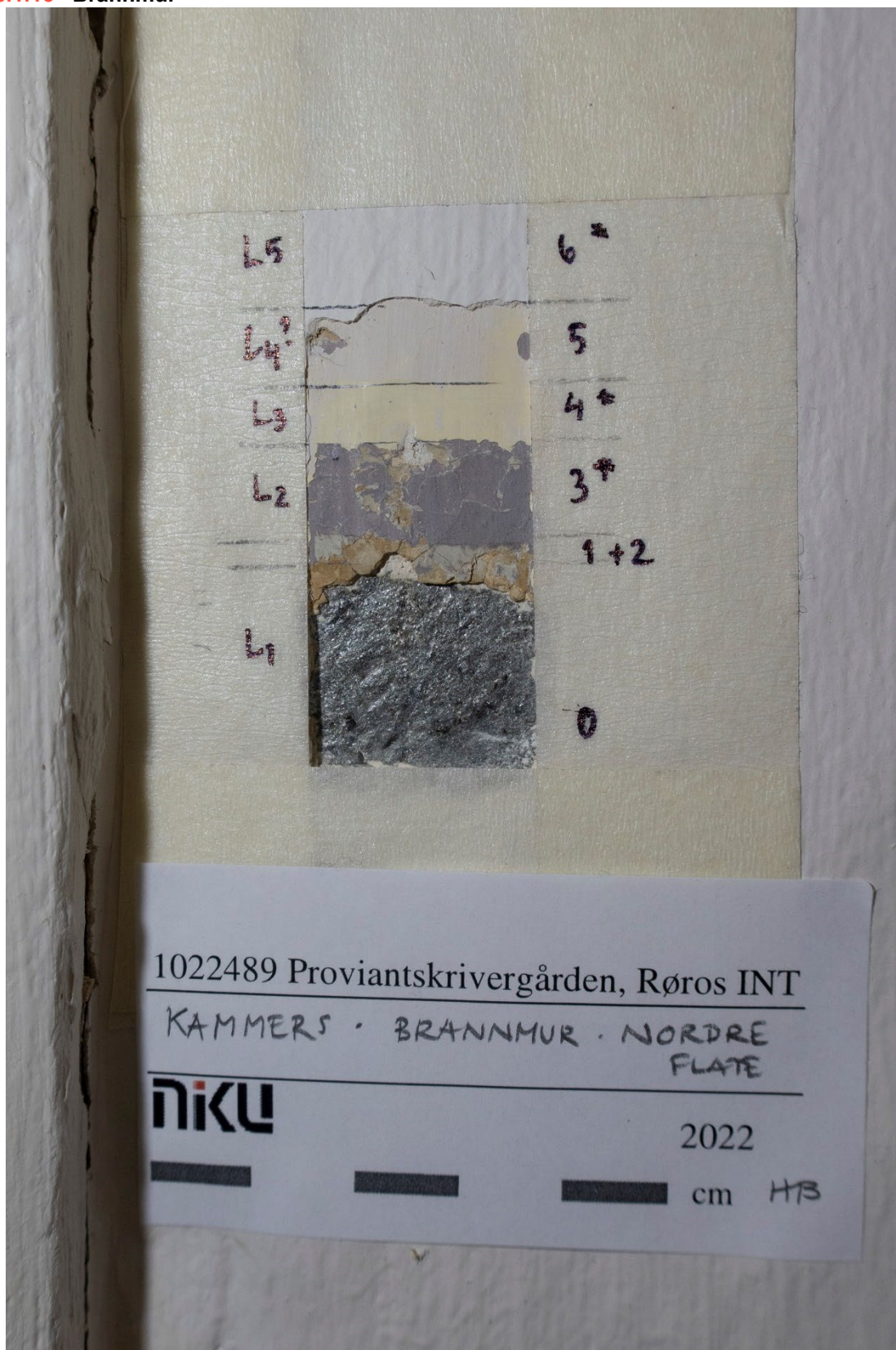
5.1.12 Brannmurslist

Figur 34 Lagvis avdekking av brannmurslist på nordveggen. Brannmurslista er antatt satt opp samtidig som dørgerikta. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
8	L6	Hvit	-	?	Nåværende overflate
7	L5	Hvit	-	?	
6	L4	Hvit	1005-Y20R	?	
5	L3	Grållilla	4005-R/4502-R	Linoljemaling	Samme som malt fotlist og brannmur.
4	L2	Grå	3005-Y50R	Linoljemaling	Laserende. Samme som dør og fotlist.
3	L2?	Lys grå	-	Linoljemaling	
2		Lys grå	-	Linoljemaling	Grunning.
1	L1	Lys grønn	3020-G70R	Linoljemaling	Tynn grunning under
0		Lyst		Tre	

5.1.13 Brannmur

Figur 35 Lagvis avdekking på brannmuren mot nord. Brannmuren er bygget opp av stående plater av skifer. Det er usikkert om den er opprinnelig eller sekundær i rommet, som brannmurslisten. Foto: NIKU, 2022.

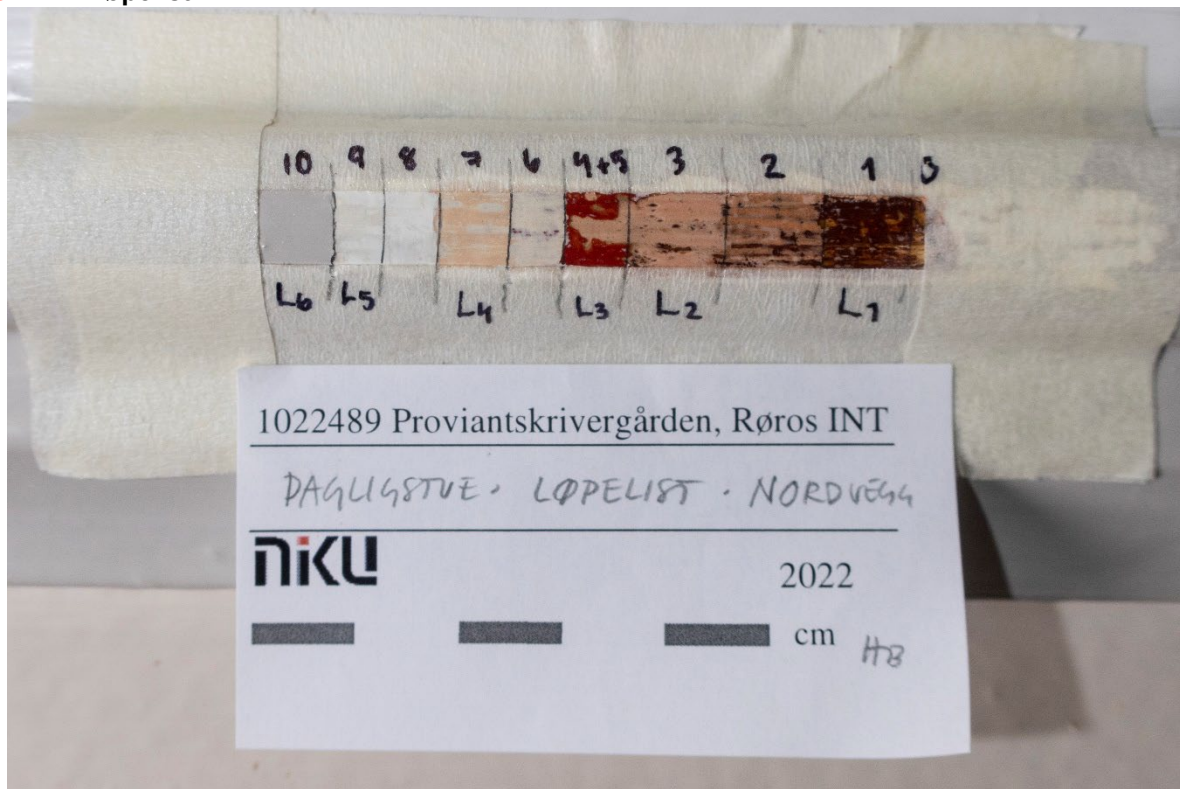
Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
7	L5	Hvit	-	?	Nåværende overflate. Påført med rull.
6	L4	Hvit	-	?	
5	L3	Hvit	-	?	
5	L2	Gulhvit	1005-Y20R	?	
4	L1	Grållilla	4005-R/4502-R	Linoljemaling	Samme som malt fotlist og brannmurslist.
3		Lys grå	-	Linoljemaling	Grunning
2		-	-	Seisgrunning	
1		-	-	Sparkelmasse	
0		-	-	Skiferstein	

5.2 Dagligstuen

5.2.1 Takbjelker og taklist

Det er kun funnet hvite lag på disse elementene. Noen av de tidligere malingslagene kan ha vært limfarge, men dette er ikke kartlagt.

5.2.2 Løpelist

Figur 36 Lagvis avdekning på løpelist på nordvegg. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
10	L7	Lys grå	2502-Y50R	?	Nåværende overflate
9	L6	Hvit	2005-Y	?	
8		Hvit	-	?	
7	L5	Rosa	1020-Y70R	?	
6		Hvit	-	?	
5	L4	Rød	2570-Y80R	?	Samme som L6 på veggpanel i kammers.
4	L3	Rød	1085-Y80R/ 2075-Y70R	?	Samme som L5 på veggpanel i kammers.
3	L2	Rosa	1015-Y80R	Linoljemaling	Justert fra 1020-Y70R
2		Rosa	-	Linoljemaling	Grunning
1	L1	Mørk rødbrun	6030-Y90R/7020- Y90R	Linoljemaling	
0		Lyst		Tre	

5.2.3 Veggpanel og malt brystning

Veggene i rommet er kledd med sekundære plater av papp. I samråd med oppdragsgiver ble det skåret ut to hull i platene; ett på vestveggen i nordvestre hjørne og ett på sørveggen.

Figur 37 Plassering av åpning i sekundære plater på sørveggen. Foto: NIKU, 2022.

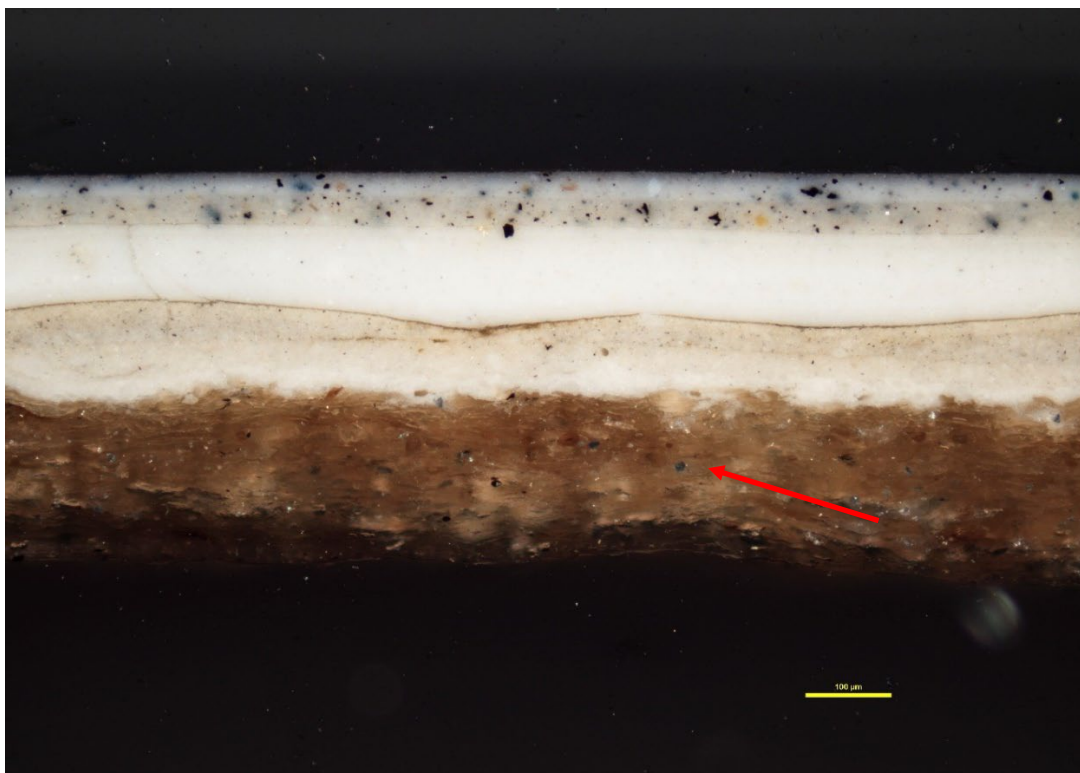

Figur 38 Plassering av åpning i sekundære plater på vestveggen. Foto: NIKU, 2022.

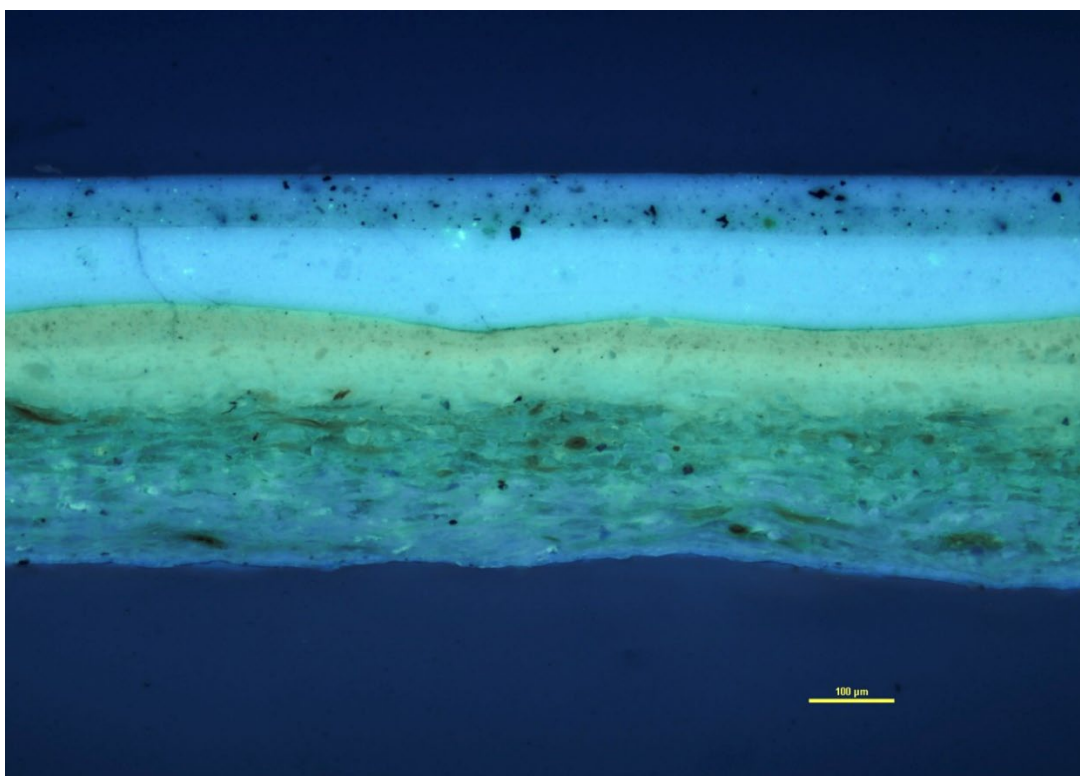

Figur 39. Lagvis avdekning på veggpanelet under sekundære plater. Første lag er en papirtapet, men det har ikke blitt observert mønster i det avdekkede feltet (30 x 25 mm). Tapetet kan også ha hatt limfargestrykk som ikke har vært mulig å avdekke. Ettersom åpningen er laget rett over fotlista er det mulig at de senere malingslagene er malte fotlister og/eller malt brystning, og ikke veggfargen. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
Etter dette har veggen blitt kledd med plater. Disse er ikke undersøkt. Med sidelys kan man se at platene har tapeter under senere malingslag. Platene er nå malt.					
5	L3	Grå	3005-Y50R	Linoljemaling	Samme farge som er funnet på flere elementer i periode 4 i kammeret.
4		Hvit	-	Linoljemaling	
3	L2	Grågrønn	4005-G50Y	Linoljemaling	
2	L1	Lys rosa/beige	-	Linoljemaling	
1	L1?	-		Papir	
0		Lyst, umalt		Tre	Dette er baksiden av underliggerne til vekselpanelet i kammeret.

Figur 40 Tverrsnitt av alle lagene på veggpanelet, før veggen ble kledd med plater. Underlaget er papir (markert med rød pil). Treet er ikke med i prøven. I avdekkingen ble det nederste og første malingslaget oppfattet som likt det første, lys rosa laget på dørgerikt og fotlist. I tverrsnittene kan det se ut som de lyse oljemalingslagene over papiret har større innhold av små, mørke pigmenter enn den lyserosa fargen på geriktene (figur 46). Foto: NIKU, 2022.

Figur 41 Tverrsnitt av alle lagene på veggpanelet, fotografert med UV. Malingslagene har trukket ned i papiroverflaten. Foto: NIKU, 2022.

Figur 42 I åpningen på vestveggen ble det funnet sekundære veggbord. Disse er satt opp samtidig som platene ble montert, og det er ingen malingslag eller tapetlag på disse. Ifølge brev fra Riksantikvaren til tidligere eier Eli Høsøien ble det utført reparasjoner på utvendig panel mot gaten mellom 1948 og 1952. Panelet skal ha blitt skadet fra bombesplinter etter bombing i 1940.⁸ Foto: NIKU, 2022.

⁸ Anderssen, 1983, s. 1

5.2.4 Fotlist

Figur 43 Lagvis avdekking på fronten av den høye fotlista. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader	Farge på toppliste
11	L6	Lys beige	1002-Y50R	?	Nåværende overflate. Veiledende kode	Lys beige. Samme som L5 på fotlist
10		Hvit	-	?	Ikke avdekket	
9	L5	Lys grå	1002-Y20R	?	Ikke avdekket	Lys grå. Samme som L5 på fotlist
8		Hvit	-	?	Ikke avdekket.	
7		Hvit	-	?	Ikke avdekket	
6	L4	Lys grå	2005-Y	Linoljemaling	Ikke avdekket	Lys grå. Samme som L4 på fotlist
5		Lys beige	1002-Y50R	Linoljemaling	Ikke avdekket	
4	L3	Lys grå	2002-Y	Linoljemaling	Laserende topplag	Rød. Samme som L3 og L4 på løpeliste
3		Hvit	-	Linoljemaling	Gulnet	
2	L2	Grågrønn	4005-G50Y	Linoljemaling	Samme som L2 på malt brystning	Grågrønn. Samme som L2 på fotlist
1	L1	Lys rosa	1005-Y20R/1005-Y40R	Linoljemaling	Samme som L1 på dørgerikt	Lys rosa. Samme som L1 på fotlist
0		Lyst		Tre		

5.2.5 Malt feielist

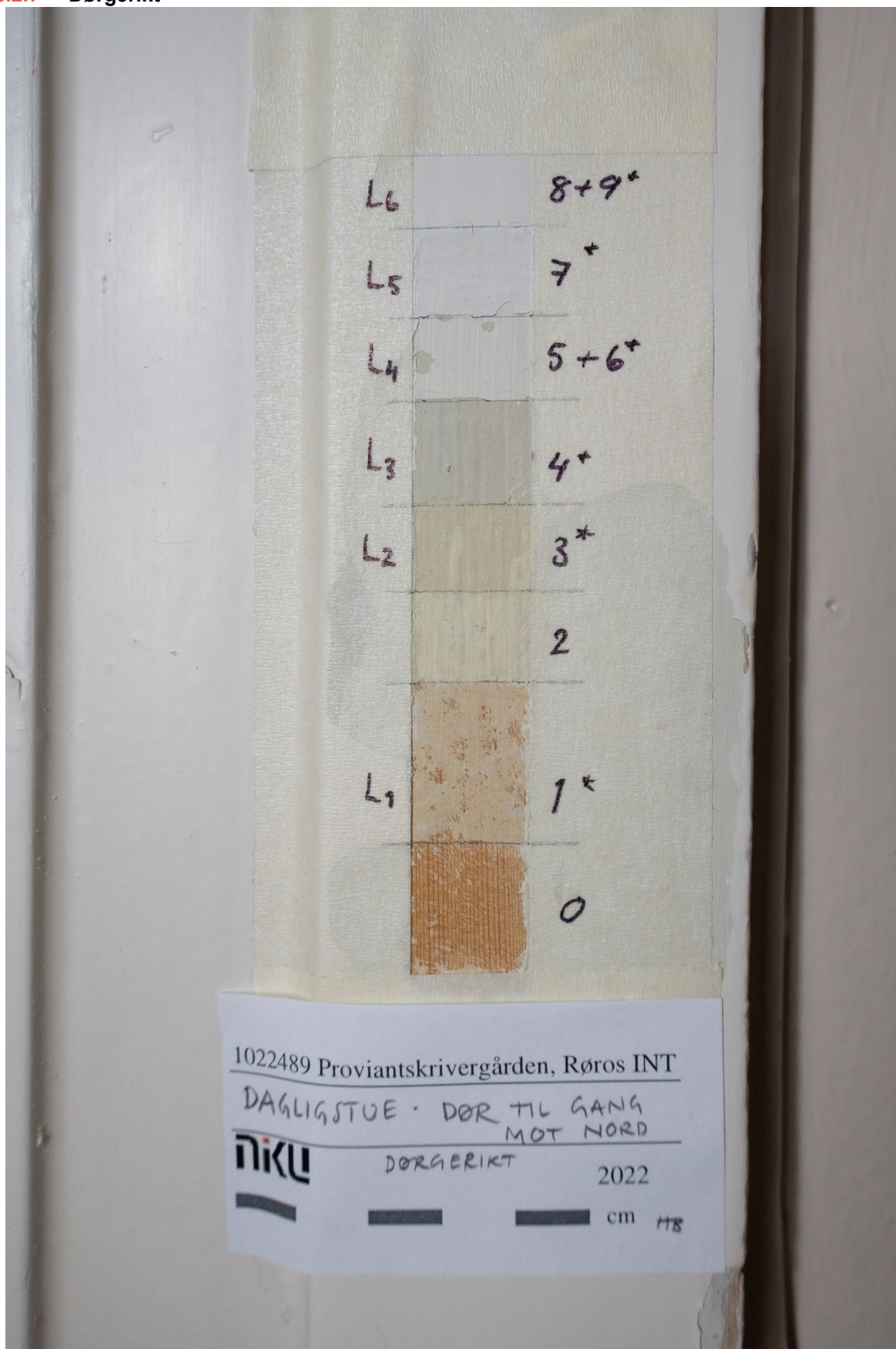
Figur 44 Avdekket malt feielist på fronten av fotlista. Feielista ble også malt ut på dørgerikta. Første malte feielist hører til lys grå fotlist (L3). Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
Etter dette var fotlista malt ensfarget helt ned til gulvet, uten malt feielist.					
2	L2	Mørk brun	8505-Y80R	Linoljemaling	Høyde: 4 cm fra nåværende gulv
1	L1	Svart	9000-N	Linoljemaling	Høyde: 3 cm fra nåværende gulv.
Før dette var fotlista malt ensfarget helt ned til gulvet, uten malt feielist.					

5.2.6 Vinduer

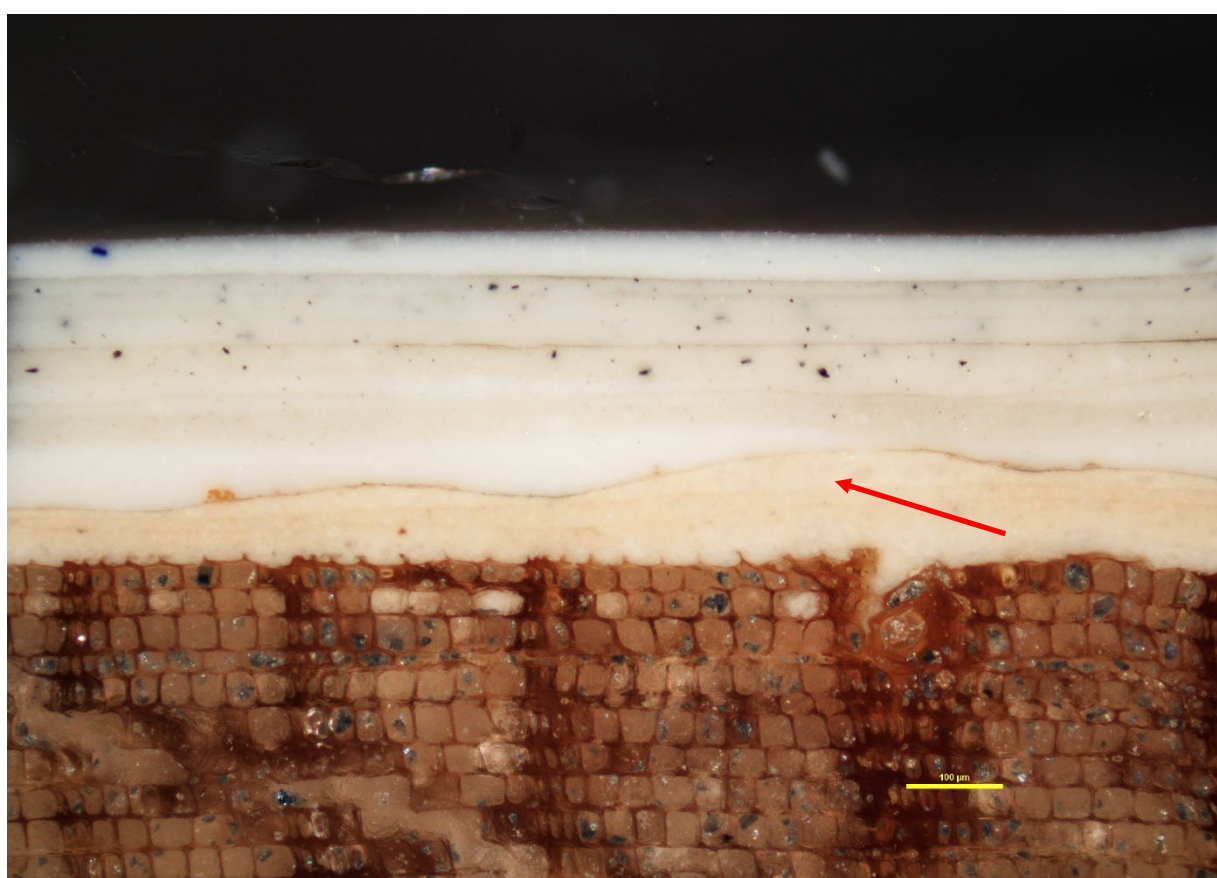
Det er kun funnet hvite lag på vinduene.

5.2.7 Dørgerikt

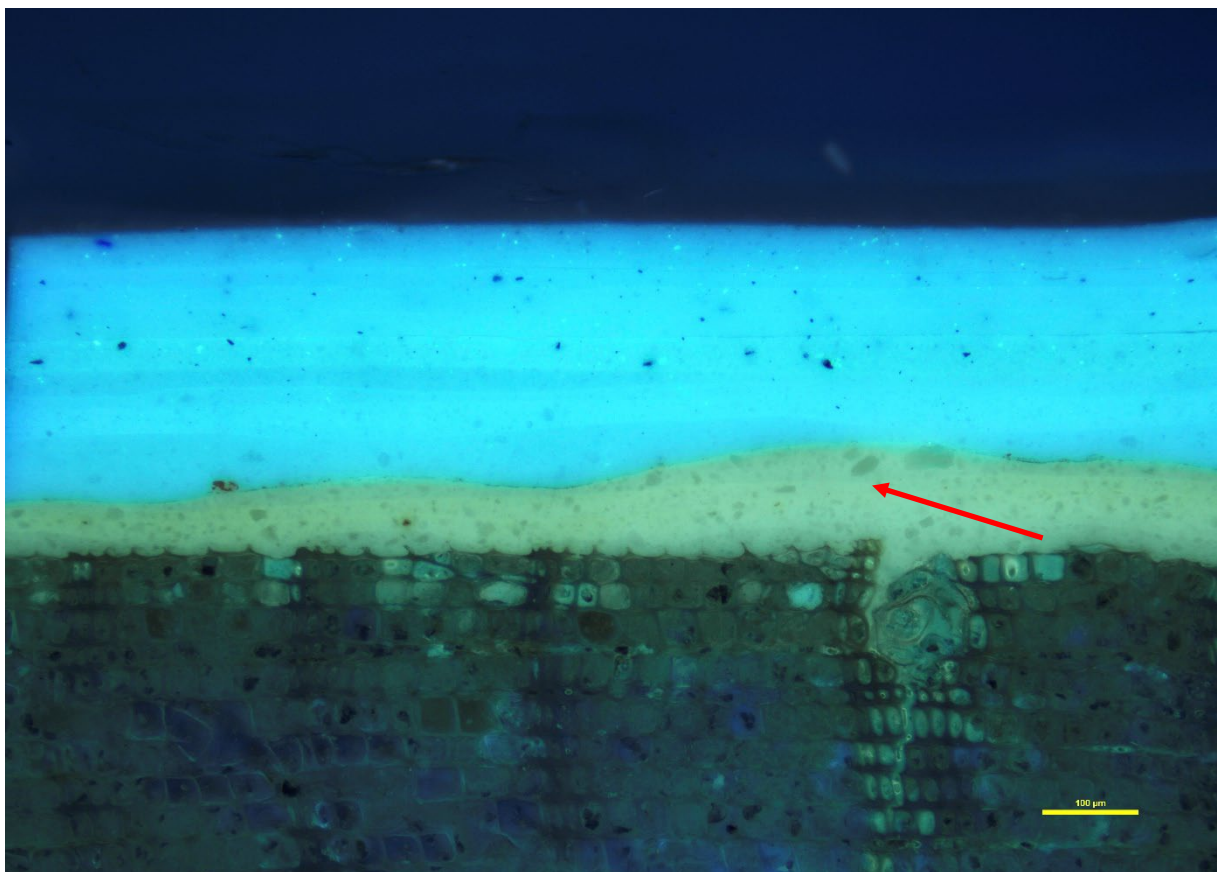

Figur 45 Lagvis avdekning på dørgerikt på dør til gangen. Gerikten er sekundær, trolig tidlig 1800-tall. De samme malingslagene er funnet på de to andre dørgeriktene i rommet. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
9	L6	Lys beige	1002-Y50R	?	Nåværende overflate. Veiledende kode.
8		Hvit	-	?	
7	L5	Lys grå	1002-Y20R	?	
6	L4	Hvit	-	Linoljemaling	
5		Hvit	-	Linoljemaling	
4	L3	Lys grå	2005-Y	Linoljemaling	
3	L2	Lys grå	2002-Y	Linoljemaling	Laserende topplag.
2		Hvit	-	Linoljemaling	Gulnet.
1	L1	Lys rosa	1005-Y20R/1005-Y40R	Linoljemaling	Samme som L3 på dørblad.
0		Lyst		Tre	

Figur 46 Tverrsnitt av alle malingslag på dørgerikten. L1 er markert med rød pil. Foto: NIKU, 2022.

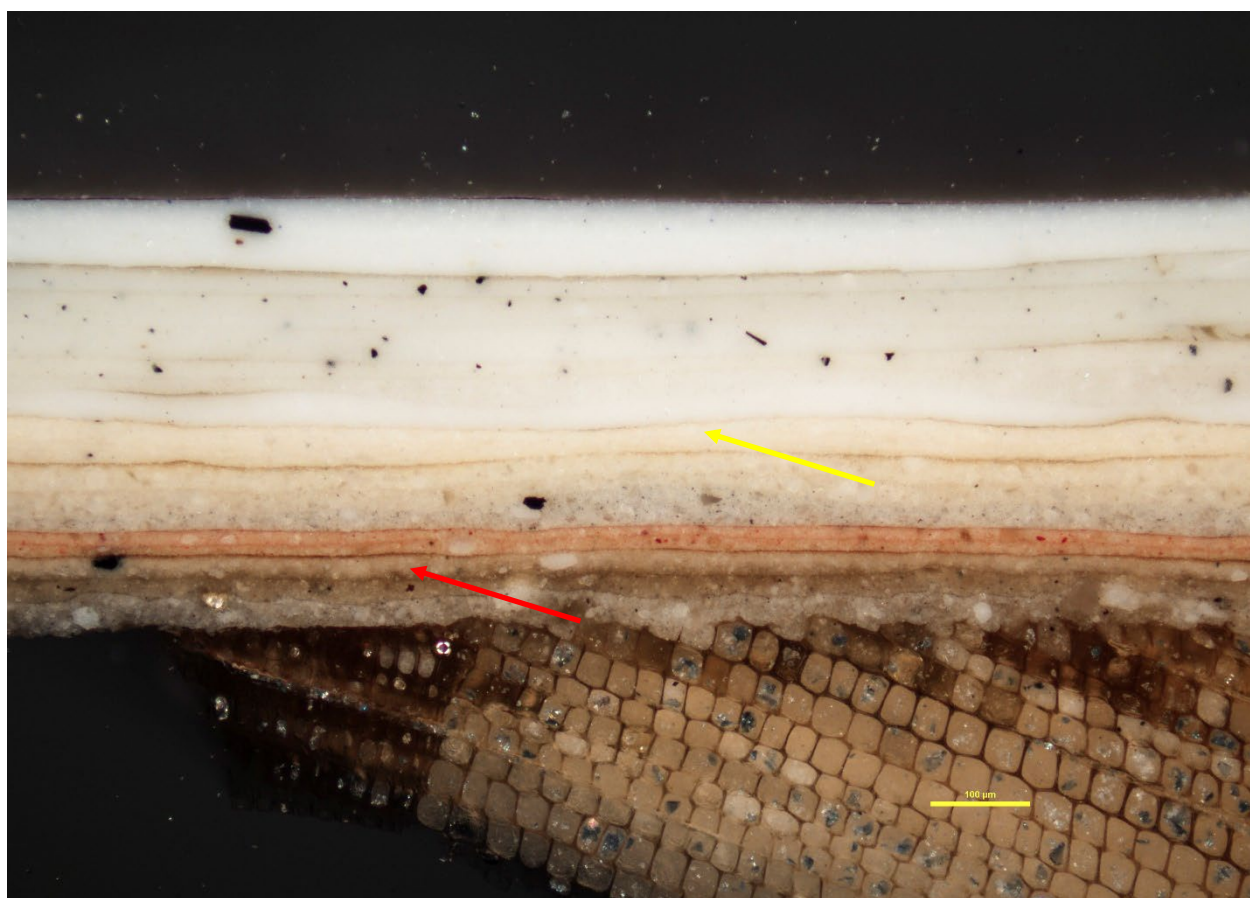
Figur 47 Tverrsnitt av alle malingslag på dørgerikten, fotografert med UV. L1 er markert med rød pil. Foto: NIKU, 2022

5.2.8 Dørblad

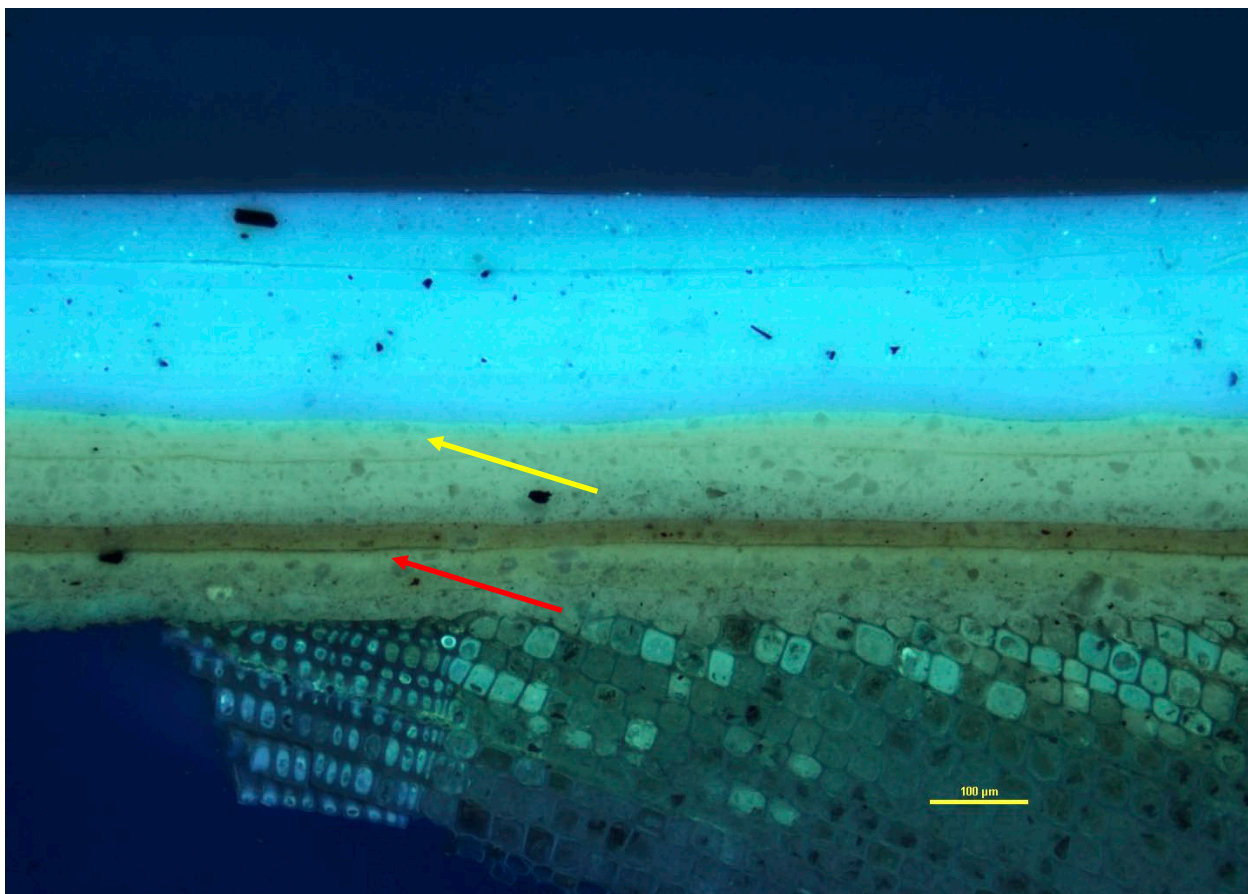

Figur 48 Lagvis avdekning på dørbladets ramtre. Det er ingen fargeforskjell på speil eller fris. De samme malingslagene er funnet på de to andre dørene i rommet. Lagene er også funnet på den eldste delen av dørkarmen. Foto: NIKU, 2022.

Nr	Lag	Farge	NCS S	Materialer	Merknader
15	L8	Lys beige	1002-Y50R	?	Nåværende overflate. Veiledende kode.
14		Hvit	-	?	
13	L7	Lys grå	1002-Y20R	?	
12	L6	Hvit	-	Linoljemaling	
11		Lys grå	-	Linoljemaling	
10	L6	Lys grå	2005-Y	Linoljemaling	
9	L5	Lys grå	2002-Y	Linoljemaling	Laserende topplag.
8		Hvit	-	Linoljemaling	Gulnet.
7	L5?	Hvit	-	Linoljemaling	Grunning?
6	L4	Lys rosa	1005-Y20R/1005-Y40R	Linoljemaling	Samme som L1 på gerikt.
5	L4?	Beige	-	Linoljemaling	Grunning?
4	L3	Grå	3502-G	Linoljemaling	
3	L1	Rød	4030-Y80R	Linoljemaling	
2	L1	Lys brun	4010-Y10R	Linoljemaling	
1		Varmbrun	6010-Y10R	Linoljemaling	Grunning.
0		Lyst		Tre	

Figur 49 Tverrsnitt av alle malingslag på dørbladets ramtre. L1 (markert med rød pil) består av et varmgrått grunningslag og et lyst brunt topplag. Døra har flere lag enn de andre undersøkte elementene i rommet og er eldre enn dørgeriktene. L4 markert med gul pil. Foto: NIKU, 2022.

Figur 50 Tverrsnitt av alle malingslag på dørbladets ramtre, fotografert med UV. L1 markert med rød pil. L4 markert med gul pil. Foto: NIKU, 2022.

6 Oppsummering

6.1.1 Kammers

Se periodeskjema i vedlegg 1. Periode 1 antas å være fra da bygningen ble oppført i 1790-årene.

6.1.2 Dagligstuen

Se periodeskjema i vedlegg 2. Periode 1 antas å være rundt 1846, ut fra beskrivelsen fra branntakst. Merk at dette er et foreløpig periodeskjema, og oversikten er ikke fullstendig. Infoen i periodeskjemaet vil kunne måtte endres ved supplerende undersøkelser.

På dørbladene og eldste del av dørkarmene er det to eller tre perioder før det som blir beskrevet som periode 1 i periodeskjemaet. Disse er altså eldre enn elementene ellers i rommet. Grunningslaget og de første malingslagene har likheter med lagene på døra i kammerset, som er antatt å være fra 1790-årene. Dørene i dagligstuen kan være gjenbruk, men det er mer sannsynlig at rommet har hatt en tidligere utforming enn den vi ser i dag - med andre dørgerikter, uten dagens fotlist osv. Dette stemmer også overens med beskrivelsen i branntaksten fra 1824, hvor veggene er betrukket og malt.

Under papirtapetet i åpningen i sørveggen er det ikke funnet spor etter andre veggtrekk, andre papirtapeter eller rapping. Det er mulig at panelet mot sør ikke var rappet, ettersom panelbordene her fremstår som såpass slett. Der veggen er undersøkt mot vest er panelet nyere. I 1905 er rommet beskrevet som «bordpanelet og oliemalet». Rappingen nevnes heller ikke i 1881. Lafteveggene kan ha blitt panelt, den papirtrukne sørveggen beholdt, og hele rommet malt.

Basert på dørgeriktenes profilering i empirestil, er det sannsynlig at disse ble satt opp i første halvdel av 1800-tallet. Første farge på dørgeriktene er en lys rosa oljemaling. Dette er også første farge på fotlista som beskrives første gang i branntaksten fra 1846. I denne branntaksten beskrives rommet som «*rappet og betrukket med figureret papir*». Undersøkelsen av veggen mot sør viste at det ligger et tapet nederst mot panelet, men det er ikke funnet tegn til mønster. Som beskrevet i den neste branntaksten, fra 1856, har dette papirtapetet blitt oljemalt. Fargen og mønstrene på papirtapeter er tradisjonelt vannløselig, og oljemalingen har sannsynligvis trukket inn i trykket. I tverrsnitt av materialprøve av tapetet ser man hvordan malingslagene har trukket ned i papiret. Det vil derfor trolig være svært vanskelig å avdekke tapetmønsteret. Det første oljemalingslaget er lyst, men fargen er ikke kartlagt.

I neste periode kan papirtapetet ha blitt malt med oljemaling i en lys farge, med fotlist og malt brystning i grågrønt. Senere er veggen trolig hvit med lys grå fotlist. Denne grånyansen er også funnet på bl.a. døren og malt fotlist i kammerset, sammen med hvit vegg (periode 4).

Det er knyttet stor usikkerhet til de videre periodene. Spesielt gjelder dette datering av røde fargelag på løpelist og topplista på fotlisten. I to perioder har disse hatt samme rødfarge som veggene i kammerset (periode 7 og 8). I de senere periodene er det også knyttet usikkerhet til når veggene ble kledd med dagens sekundære plater.

Undersøkelsen har vist at rommet har hatt en tidligere utforming enn hva vi ser i dag, med malt veggtrekk over rappet vegg. Fotlistene og dørgeriktene har ikke stått i rommet. Undersøkelsen har ikke klart å fastslå hvordan veggene så ut da rommet fikk sin nåværende utforming, med dagens høye fotlister og dørgerikter, på første halvdel av 1800-tallet.

7 Anbefalinger

I de to undersøkte rommene er store deler av eldre malingslag bevart. Dersom malingslagene er stabile og uten skader er det viktig at eldre maling ikke fjernes. Dette har høy kulturhistorisk kildeverdi og bør bevares.

Angitte NCS-koder er veiledende. Eldre malingslag av linolje vil gulne når de males over og ikke utsettes for lys. Dersom tidligere fargesetting skal tilbakeføres er det viktig at avdekningene kodes på nytt, etter at de har vært eksponert for lys over noen måneder. For periode 2 er dette spesielt viktig for å fastslå om fargen på brystning og dør var den samme.

7.1 Tiltak i kammerset

I kammerset er rommets tidligste farge- og materialbruk kartlagt og kan tilbakeføres.

7.1.1 Periode 1

I periode 1 har rommet hatt en annen dørgerikt, fotlist og brannmurslist enn de vi ser i dag. Dette vurderes ikke som elementer som er avgjørende for opplevelsen av rommet. Denne perioden dateres til 1790-årene.

	Periode 1 (ca. 1790-årene)
Takbjelker og taklist	Males med linoljemaling. Hvit.
Løpelist	Males med linoljemaling. Blåsort/sort (NCS S 8505-B)
Veggpanel	Males med linoljemaling. Gul (NCS S 2040-Y20R/3040-Y20R). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Brystningslist	Tilbakeføres på øst-, sør- og vestveggen. Se vedlegg 3 for avtegned list fra spisestuen i 2. etasje. Dette er en typisk brystningslistprofil fra Røros-området fra slutten av 1700-tallet og fram til ca. 1850. Den avtegnede lista er ikke fargeundersøkt, og det er ikke avklart om det kan være en senere kopi. Før denne brukes som forelegg bør den sammenliknes med tilsvarende brystningslister fra perioden. Det må avgjøres om den avtegnede høydeforskjellen på øvre og nedre platteprofil er korrekt. Det samme gjelder de skrå flatene. Males med linoljemaling. Blåsort/sort (NCS S 8505-B)
Malt brystningslist på nordvegg	Males med linoljemaling. Blåsort/sort (NCS S 8505-B)
Malt brystning	Gjenskapes av dekorasjonsmaler med dokumentert erfaring. Utformingen av marmoreringen gjøres med avdekkingen som forelegg. Farger blandes på stedet ut med avdekkingen som forelegg. Males med linoljemaling.
Fotlist	Nåværende fotlist er sekundær. Den er høyere enn den opprinnelige, som er bevart i nordøstre hjørne. Sekundær fotlist fjernes forsiktig og erstattes med en kopi av den opprinnelige. I nordøstre hjørne bevares den opprinnelige lista. Males med linoljemaling. Blåsort/sort (NCS S 8505-B). Eventuelt beholdes den nåværende fotlista. Dette gir mindre skader i den dekkmalte brystningen. Males med linoljemaling. Blåsort/sort (NCS S 8505-B).
Vinduer	Males med linoljemaling. Hvit.
Dørgerikt	Nåværende dørgerikt er sekundær. Males som dør. Males med linoljemaling. Blågrønn (NCS S 6020-G10Y/7020-G10Y). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Dørblad	Males med linoljemaling. Blågrønn (NCS S 6020-G10Y/7020-G10Y). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Brannmurslist	Nåværende brannmurslist er sekundær. Males som vegg. Males med linoljemaling. Gul (NCS S 2040-Y20R/3040-Y20R). Koden sjekkes av konservator før oppmaling
Brannmur	Malingslagene på brannmuren er veldokumentert. For opplevelsen av rommet anbefales det å fjerne malingen ned til skiferoverflaten. Malingslag ned til den tørre sparkelmassen fjernes med skrape uten skarpe kanter. Verktøyet legges tilnærmet parallelt med overflaten for å hindre skader i skifersteinen. Deretter kan sparkelen vaskes av med lunkent vann i flere omganger. Ingen overflatebehandling.

7.1.2 Periode 2

Med unntak av fotlista sto alle dagens elementer i rommet i periode 2. Denne perioden dateres til tidlig 1800-tall.

	Periode 2 (tidlig 1800-tall)
Takbjelker og taklist	Males med linoljemaling. Hvit.
Løpelist	Males med linoljemaling. Grønn (NCS S 5040-G30Y). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Veggpanel	Males med linoljemaling. Gul (NCS S 2060-Y10R). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Brystningslist	Tilbakeføres på øst-, sør- og vestveggen. Se vedlegg 3 for avtegnet list fra spisestuen i 2. etasje. Dette er en typisk brystningslistprofil fra Røros-området fra slutten av 1700-tallet og fram til ca. 1850. Den avtegnede lista er ikke fargeundersøkt, og det er ikke avklart om det kan være en senere kopi. Før denne brukes som forelegg bør den sammenliknes med tilsvarende brystningslister fra perioden. Det må avgjøres om den avtegnede høydeforskjellen på øvre og nedre platteprofil er korrekt. Det samme gjelder de skrå flatene. Males med linoljemaling. Grønn (NCS S 5040-G30Y). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Malt brystningslist på nordvegg	Males med linoljemaling. Grønn (NCS S 5040-G30Y). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Malt brystning	Males med linoljemaling. Lys grågrønn (NCS S 2002-G). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Fotlist	Nåværende fotlist er sekundær. Den er høyere enn den opprinnelige, som er bevart i nordøstre hjørne. Sekundær fotlist fjernes forsiktig og erstattes med en kopi av den opprinnelige. I nordøstre hjørne bevares den opprinnelige lista. Males med linoljemaling. Mørk brun (NCS S 8005-Y50R). Eventuelt beholdes den nåværende fotlista. Dette gir mindre skader i den dekomalte brystningen. Males med linoljemaling. Mørk brun (NCS S 8005-Y50R).
Vinduer	Hvit
Dørgerikt	Males med linoljemaling. Lys beige. (NCS S 2005-Y10R). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Dørblad	Males med linoljemaling. Lys beige. (NCS S 2005-Y10R). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Brannmurslist	Males med linoljemaling. Lys grønn (NCS S 3020-G70R). Koden sjekkes av konservator før oppmaling.
Brannmur	Malingslagene på brannmuren er veldokumentert. For opplevelsen av rommet anbefales det å fjerne malingen ned til skiferoverflaten. Malingslag ned til den tørre sparkelmassen fjernes med skraper uten skarpe kanter. Verktøyet legges tilnærmet parallelt med overflaten for å hindre skader i skifersteinen. Deretter kan sparkelen vaskes av med lunkent vann i flere omganger. Ingen overflatebehandling.

7.2 Tiltak i Dagligstuen

Det er for store usikkerheter rundt dagligstuens perioder til å kunne gi en anbefaling for antikvarisk tilbakeføring.

7.2.1 Videre undersøkelser av rommet

Følgende undersøkelser anbefales utført for å få kunnskap om periode 1 og senere perioder:

- Periode 1**
 Åpne et større område i sekundære veggplate på sørveggen for å gjøre forsøk med avdekking av mønster og farge(r) i papirtapetet. Dersom det viser seg å være umulig å avdekke, kan man tilbakeføre rommet med en tapet fra samme tidsperiode. Den lyse rosafargen på dør og fotpanel kodes på nytt etter bleking.
- Senere perioder**
 Åpne et større område i sekundære veggplater for å undersøke utformingen av malt brystning. Supplerende undersøkelser for å kunne sette senere perioder i sammenheng.

7.2.2 Tapet på sekundære veggplater

Dersom det ikke er mulighet for videre undersøkelser av rommet, anbefaler NIKU at nåværende, sekundære veggplater beholdes. Et argument for dette er at man ikke kjenner tilstanden til panelet under platene. Platene tapetseres med stil- og materialhistorisk korrekt tapet fra starten av 1800-tallet. Resterende elementer i rommet males med linoljemaling i fargene angitt under periode 1 i periodeskjemaet. NCS-kodene sjekkes av konservator før oppmaling.

8 Kilder

Anderssen, J. (1986). *Bergmannsgata 25 – Røros kommune – Istandsetting. 1581 Bf-359-RB/86 FL/mlr 17. april 1986*. Brev til Eli Høsøien.

Aspaas, J. og K. (1974). *Bergmannsgata (Hyttegaden). Mørkstugata. Lorentz Lossius-gata. I: Rørosboka. 4. bind*. Trondheim: Rørosbok-komiteen.

Christie, S. og Hinch, L. (red.) (1983). *Fredede hus og anlegg 3. Røros bergstad*. Oslo: Universitetsforlaget.

Brun Nissen, G. (1976). *Røros kobberverk. 1644-1974*. Trondheim: ukjent forlag.

Brønne, J. (2020). *B.f. 359. Røros. Bergmannsgata 25. Proviantskrivergården. Farge- og bygningsarkeologiske undersøkelser av nordvestkammeret i 2. etasje*. Vel Bevert! Rapport nr. 5/2020.

Holme, J. (2010). *Presisering av fredningsvedtak datert 14. september 1940 for Bergmannsgata 25A og B, Proviantskrivergården, Gnr. 160, Bnr. 19, Røros kommune*. Oslo: Riksantikvaren.

8.1 Branntakster

Statsarkivet i Trondheim. Arkivreferanse: SAT/PA-0211/1/22/L0001. Arkiv og arkivdel: PA-0211: Røros kobberverk. 1: Røros kobberverk- oppbevart på Statsarkivet i Trondheim. Serie og underserie (r): L0001: Branntakstforretninger. Protokollnr. /tidsrom: nr. 1 /1824 – 1931. Tilgjengelig på: <https://media.digitalarkivet.no/view/221534/1>

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Rapport 170

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736, Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

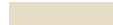

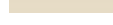

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112, Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

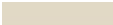

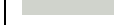

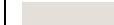

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00

Vedlegg 1. Periodekjema for kammers

Dørgerikt	-	Lys beige NCS S 2005-Y10R 	Lys beige NCS S 2005-Y10R 	Grå NCS S 3005-Y50R 	Lys grå NCS S 1002-Y 	Gulhvit NCS S 1005-Y20R 	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
Dørblad	Blågrønn NCS S 6020- G10Y/7020-G10Y 	Lys beige NCS S 2005-Y10R 	Lys beige NCS S 2005-Y10R 	Grå NCS S 3005-Y50R 	Lys grå NCS S 1002-Y 	Gulhvit NCS S 1005-Y20R 	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
Brannmurslist	-	Lys grønn NCS S 3020-G70R 	Lys grønn NCS S 3020-G70R 	Grå NCS S 3005-Y50R 	Grållilla NCS S 4005- R/4502-R 	Gulhvit NCS S 1005-Y20R 	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
Brannmur	Umalt skifer	Umalt skifer	Umalt skifer	Umalt skifer	Grållilla NCS S 4005- R/4502-R 	Gulhvit NCS S 1005-Y20R 	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit

Vedlegg 2. Periodekjema for dagligstuen. IKKE FULLSTENDIG.

Periode	1	2	3	4	5	6	7
Elementer ↓							
Takbjelker og taklist	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
Løpelist	Mørk rødbrun NCS S 6030-Y90R/ 7020-Y90R 	Rosa NCS S 1015-Y80R 	Rød NCS S 1085-Y80R/ 2075-Y70R 	Rød NCS S 2570-Y80R 	Rosa NCS S 1020-Y70R 	Hvit	Lys grå NCS S 2502-Y50R
Veggpanel	Mønstret papirtapet	En lys farge	Hvit?	Kledt med sekundære plater?	Kledt med sekundære plater	Kledt med sekundære plater	Kledt med sekundære plater. I dag malt lys beige.
Malt brystning	-	Grågrønn NCS S 4005-G50Y 	Grå?	Kledt med sekundære plater?	Kledt med sekundære plater	Kledt med sekundære plater	Kledt med sekundære plater. I dag malt lys beige.
Fotlist	Lys rosa NCS S 1005-Y20R/1005-Y40R 	Grågrønn NCS S 4005-G50Y 	Lys grå NCS S 2002-Y 	Lys grå NCS S 2002-Y 	Lys grå NCS S 2005-Y 	Lys grå NCS S 1002-Y20R 	Lys beige NCS S 1002-Y50R
Topplist på fotlist	Lys rosa NCS S 1005-Y20R/ 1005-Y40R 	Grågrønn NCS S 4005-G50Y 	Rød NCS S 1085-Y80R/ 2075-Y70R 	Rød NCS S 2570-Y80R 	Lys grå NCS S 2005-Y 	Lys grå NCS S 1002-Y20R 	Blågrå NCS S 1502-G50Y
Malt feielist	-	-	Sort NCS S 9000-N 	Mørk brun NCS S 8505-Y80R 	-	-	-
Vinduer	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
Dørgerikt	Lys rosa NCS S 1005-Y20R/ 1005-Y40R 	Lys rosa?	Lys grå NCS S 2002-Y 	Lys grå NCS S 2002-Y 	Lys grå NCS S 2005-Y 	Lys grå NCS S 1002-Y20R 	Lys beige NCS S 1002-Y50R
Dørblad	Lys rosa NCS S 1005-Y20R/ 1005-Y40R 	Lys rosa?	Lys grå NCS S 2002-Y 	Lys grå NCS S 2002-Y 	Lys grå NCS S 2005-Y 	Lys grå NCS S 1002-Y20R 	Lys beige NCS S 1002-Y50R

MÅL: 1:1

PRØVANTSKRIVERGÅRDEN
BERGMANNSGATA 25, RØROS
BRYTNINGSLIST
SPISESTUE I 2. ETASJE

Hulda BLR - 22